

FORSVARSMATERIELL

ÅRSRAPPORT 2023

VI UTRUSTER FORSVARET

INNHOLD

1. LEDERS BERETNING	4
2. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	8
2.1 Samfunnsoppdraget	9
2.2 Misjon, visjon og verdier	10
2.3 Organisasjon og ledelse	10
2.4 Samarbeid i forsvarssektoren	12
2.5 Hovedtall 2023	15
3. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	16
3.1 Resultatmål 1: Fremskaffelse av materiell og tjenester til avtalt tid, kostnad og ytelse	18
3.2 Resultatmål 2: Effektiv eierskaps- og materiellforvaltning	22
3.3 Resultatmål 3: Et beredskapsklart Forsvarsmateriell	23
4. STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	24
4.1 Mål-, resultat- og risikostyring	25
4.2 Internkontroll	25
4.3 Arbeidet med holdninger, etikk og ledelse	26
4.4 Leverandøroppfølging	26
4.5 Riksrevisjonen	26
4.6 Overordnet vurdering av modenheten i styring og kontroll	27
4.7 Varslingskanal	27
4.8 Fellesføringer i tildelingsbrevet	27

BILDETEKST FORSIDE: Kontrakten om leveranse av 54 tyske Leopard 2 A8 NOR stridsvogner, ble signert hos leverandøren Krauss-Maffei Wegmann i München i februar 2023. Foto: Forsvaret

5. VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER **29**

- 5.1 Resultatmål 1: Effektiv eierskaps- og materiellforvaltning 32
- 5.2 Resultatmål 2: Et beredskapsklart Forsvarsmateriell 34
- 5.3 Resultatmål 3: Fremskaffe av materiell og tjenester til
avtalt tid, kostnad og ytelse 34

TILLEGG TIL ÅRSRAPPORT **36**

- Bærekraftsrapport 2023 37
- Likestilling, mangfold og inkludering 41

6. ÅRSREGNSKAP **46**

- A. Ledelseskommentar til årsregnskap 2023 48
- B. Kontantregnskap 50
- C. Virksomhetsregnskap 56

TABELLOVERSIKT

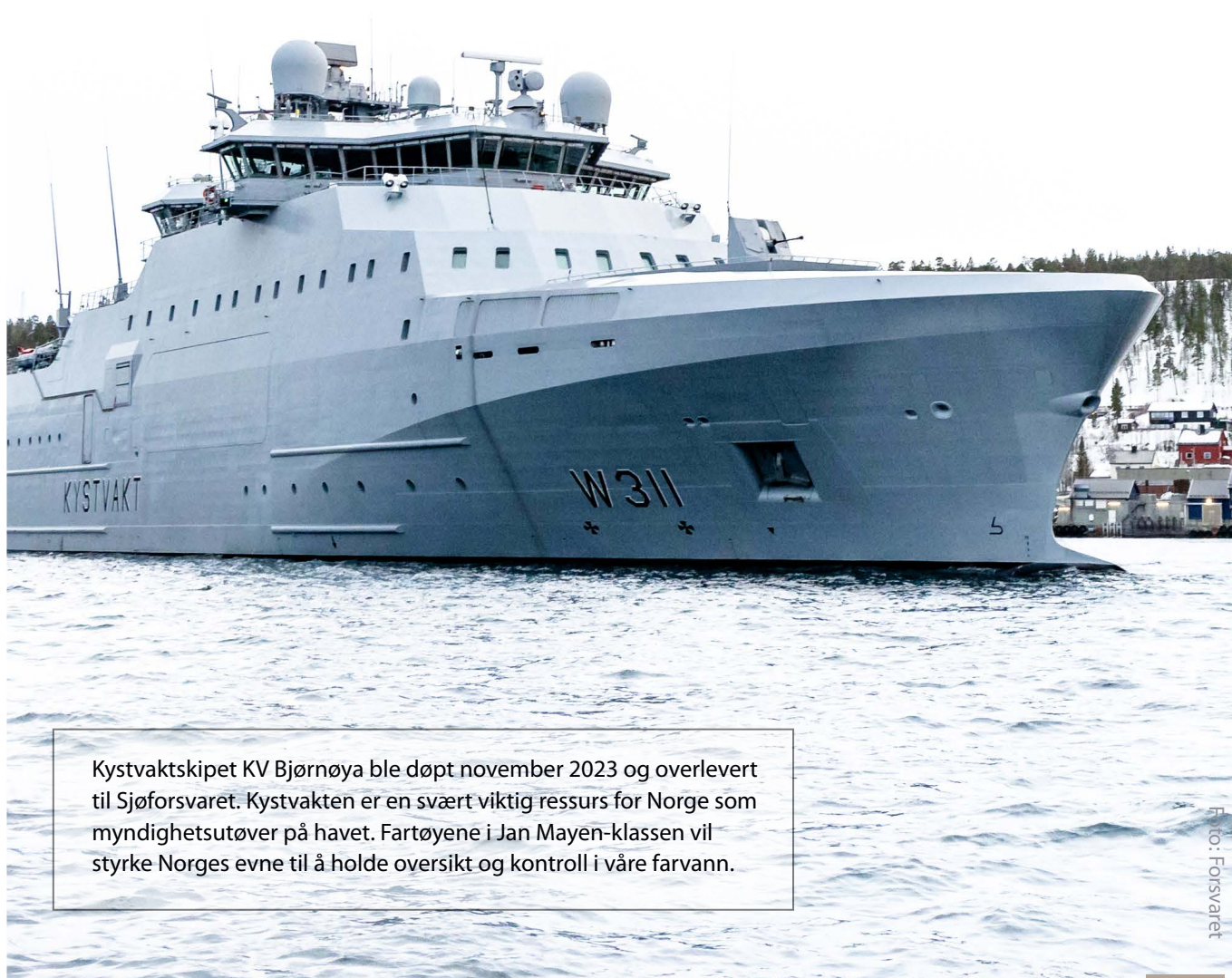
- Tabell 1: Hovedtall 2023 i 1000 kroner 15
- Tabell 2: Balanse 2023 i 1000 kroner 15
- Tabell 3: Kontrakter og rammeavtaler over 200 millioner kroner inngått i 2023 20
- Tabell 4: Kjønnfordeling lønn og stilling i antall og prosent 42

FIGUROVERSIKT

- Figur 1: Forsvarsmateriells organisasjon per 1. januar 2024 11
- Figur 2: Forsvarssektoren 13
- Figur 3: Målbilde 2023 17

1

LEDERS BERETNING

Kystvaktskipet KV Bjørnøya ble døpt november 2023 og overlevert til Sjøforsvaret. Kystvakten er en svært viktig ressurs for Norge som myndighetsutøver på havet. Fartøyene i Jan Mayen-klassen vil styrke Norges evne til å holde oversikt og kontroll i våre farvann.

LEDERS BERETNING

Samfunnsoppdraget vårt er å fremskaffe, forvalte og avhende materiell for Forsvaret på en ressurseffektiv og bærekraftig måte. Vi ivaretar eierskapsforvaltningen i hele materiellets levetid. Vi følger også opp industrisamarbeid og internasjonalt materiellsamarbeid. Krigen i Ukraina har medført en betydelig aktivitet for oss knyttet til donasjoner for å styrke den ukrainske forsvarsevnen.

Forsvarsmateriell er en kompetanseorganisasjon. Vi arbeider for å være en attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker nye medarbeidere, og beholde og videreutvikle kompetansen hos medarbeiderne. Vi skal være en god arbeidsplass og sikre at vi også i fremtiden har riktig kompetanse for å løse samfunnsoppdraget vårt.

Våre oppdrag gis i de årlige tildelingsbrevene fra Forsvarsdepartementet. I 2023 var det overordnede effektmålet «Materiell og tjenester som møter Forsvarets behov, er tilgjengeliggjort på en mest mulig ressurs-effektiv og bærekraftig måte». Dette underbygges av tre resultatmål.

- R1: Fremskaffelse av materiell og tjenester til avtalt tid, kostnad og ytelse.
- R2: Effektiv eierskaps- og materiellforvaltning.
- R3: Et beredskapsklart Forsvarsmateriell.

Vi har overført vel 100 leveranser til Forsvaret i 2023. Blant materiellet vi har overlevert til Forsvaret i 2023 er to kystvaktfartøy i Jan Mayen-klassen, tre F-35 kampfly og ett P-8 Poseidon maritimt patruljefly og ulike panservogner. Vi har også levert håndvåpen, nærforsvarsvåpen, hjelmsystem og kampvester. Innenfor IKT-området har vi levert nye sambands- og kommunikasjonsløsninger for ulike formål i Forsvaret.

Mange av prosjektene som er i gjennomføringsfase har god fremdrift. Vi har inngått kontrakt om kjøp av 54 Leopard 2 A8 NOR stridsvogner og 6 Sikorsky SH-60R Seahawk maritime helikoptre. De nye ubåtene har tilfredsstillende fremdrift, med byggestart i oktober 2023. For fremtidige anskaffelser har vi utredet og levert beslutningsgrunnlag for nye prosjekter til en verdi av 25,5 milliarder kroner.

Vår vurdering er likevel at måloppnåelsen er mindre tilfredsstillende for resultatmål 1. Hovedårsaken er forsinket fremdrift i gjennomføringsfasen av prosjektporteføljen, spesielt innenfor leveranser som F-35 kampfly, og i program MAST.

Et presset leverandørmarked gir leveranseutfordringer for enkelte prosjekter. Det er iverksatt risikoreduserende tiltak, blant annet å sikre effektive prosesser frem mot kontraktsinngåelse og i leverandøroppfølgingen. Vi har styrket kapasiteten på investeringsområdet for å være bedre rustet for et høyere investeringsnivå, og vi fortsetter styrkingen i 2024.

”

Vi har styrket kapasiteten på investeringsområdet for å være bedre rustet for et høyere investeringsnivå, og vi fortsetter styrkingen i 2024.

”

Når det gjelder resultatmål 2, er det tilfredsstillende teknisk tilstand for de fleste av materiellsystemene. Den overordnede statusen trekkes imidlertid ned av utfordringer ved noen sentrale systemer, slik at status på resultatmålet er mindre tilfredsstillende. Materiellsikkerhet er ivaretatt, og eierskapsforvaltning har hatt en klar positiv utvikling gjennom året.

Resultatene og fremdriften innenfor avhending av materiell er tilfredsstillende. De tre første F-16 kampflyene ble levert til Romania i november. Fire P-3 Orion-fly er solgt til Argentina. Utrangering og avhending av eldre materiell bidrar til bærekraft, til å effektivisere logistikken i Forsvaret og til å frigjøre kapasitet i Forsvarsmateriell.

Resultatmål 3 har tilfredsstillende måloppnåelse for 2023.

I 2023 har vi understøttet den nasjonale forsvarsindustrielle strategien på en tilfredsstillende måte. På vegne av Forsvarsdepartementet fremforhandler vi industri-samarbeidsavtaler med utenlandsk industri i de prosjektene der dette er et krav. Det ble i 2023 fremforhandlet fem nye avtaler med utenlandske leverandører med en samlet forpliktelse på 19,5 milliarder kroner.

Industrisamarbeidsavtalene kommer norsk forsvarsindustri til gode, inkludert små og mellomstore bedrifter. Norsk forsvarsindustri leverer verdensledende materiell gjennom flere av prosjektene.

Vi jobber med å integrere bærekraft i vår organisasjon og våre prosesser. I prosjektene våre søker vi etter bærekraftige løsninger. Vi har blant annet inngått rammeavtale for kjøp av elektriske hjullastere, og vi har utløst opsjon på kjøp av simulator for de nye stridsvognene som gir mer bærekraftig og kosteffektiv trening. I samarbeid med Forsvaret har vi reetablert kapasitet på Nordkisa for å reparere uniformer, kampvester og patruljetelt, noe som forlenger levetiden på materiellet. I desember 2023 ble hoveddelen av alle Forsvarets luftfartøy godkjent for bruk av SAF (sustainable aviation fuel). Dette er et viktig skritt i riktig retning for forsvarssektorens omstilling til det grønne skiftet. Det gjøres en felles innsats for bærekraft i sektoren, og i 2023 bidro vi til Forsvarsdepartementets arbeid med en helhetlig strategi som dekker alle bærekraftsdimensjonene.

Vi ivaretar vårt samfunnsansvar med å forvalte fellesskapets ressurser på en forsvarlig måte. Den totale budsjettildelingen innenfor

drift og investering var på 24,0 milliarder kroner, og vi har regnskapsført 23,7 milliarder kroner. Etatens økonomistyring og kvaliteten på virksomhetsregnskapet for 2023 vurderes som god. Innenfor styring og kontroll har vi i 2023 forbedret systematikk og metodeverk innenfor risikostyring, internkontroll og forebyggende sikkerhet. Dette arbeidet fortsetter i 2024. Etatens styringssystem er et viktig verktøy for å sikre forsvarlig forvaltning i den daglige driften.

Utviklingen i den sikkerhetspolitiske situasjonen har understreket betydningen av vårt oppdrag. Materielldonasjoner, reanskaffelser og støtte til Ukraina er også viktige bidrag til Norges sikkerhet. Vi har inngått en avtale om å støtte utviklingen av vår søsterorganisasjon (DPA) i Ukraina. I tiden fremover vil vi videreføre støtten til Ukraina gjennom bidrag til Nansenprogrammet.

Sektorens evne til å nå målene i gjeldende langtidsplanen innenfor modernisering og effektivisering er utfordrende. Vi har sammen med Forsvaret og de andre etatene et ansvar for å bidra til å nå sektorens målsettinger. Dette arbeidet ligger bak plan. Samtidig ligger vi godt an til å nå våre interne målsettinger på området.

Sektorreformen ble igangsatt av Forsvarsdepartementet som en del av regjeringens tillitsreform. Hovedmålet er å skape mest mulig forsvarsevne ut fra de politiske og økonomiske rammene vi har. Endringene skal føre til raskere beslutningsprosesser, høyere gjennomføringstempo og økt effektivitet. Vi har etablert program Fram som et internt program for videreutvikling av Forsvarsmateriell. Gjennom Fram skal vi gjennomføre tiltak fra sektorreformen og gjøre nødvendige justeringer i oppgaver, organisasjon og prosesser slik at vi er i stand til å levere mer effektivt. Vi skal også videreutvikle etaten slik at Forsvarsmateriell blir en enda mer attraktiv arbeidsplass. Arbeidet med sektorreformen og Fram vil videreføres i 2024.

En stor takk til våre medarbeidere for en solid innsats. Vi ønsker også å takke Forsvaret, våre øvrige samarbeidspartnere i sektoren og våre leverandører som har bidratt til årets måloppnåelse.

Gro Jære

direktør Forsvarsmateriell
Oslo 30. april 2024

2

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Ambulansebuss som ble donert fra Norge til Ukraina.

Foto: Forsvarsmateriell

2.1 SAMFUNNSOPPDRAGET

Forsvarssektorens samfunns mål er å verne om norsk suverenitet, vår territorielle integritet, vårt demokratiske styresett og vår handlefrihet mot politisk, militært og annet press ved å bidra til

- å beskytte Norges befolkning, sentrale samfunnsfunksjoner og infrastruktur mot trusler, anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører
- å forhindre væpnet konflikt og fremveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet
- å fremme fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsordenen
- å forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme

Forsvarsmateriell vil gjennom anskaffelse, forvaltning og avhending av materiell og gjennom fastsatte oppgaver og leveranser til Forsvaret være et viktig virkemiddel og en sentral bidragsyter for å nå samfunns-målet.

Forsvarsmateriell er et bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet og ledes av direktør Forsvarsmateriell. Vi skal forvalte materiellet gjennom hele dets levetid for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og sikkerhet i henhold til lover, regler og øvrige krav.

¹ Instruks for Forsvarsmateriell, Forsvarsdepartementet 18.12.2020.

FORSVARSMATERIELLS OPPGAVER¹ ER:

1 å gjennomføre materiellinvesteringer, sette bestemmelser for materiellforvaltning og avhende materiell i forsvarssektoren i henhold til Forsvarsdepartementets gjeldende retningslinjer for investeringer, materiellforvaltning og logistikkvirksomhet i forsvarssektoren, og for øvrig i tråd med de føringene Forsvarsdepartementet gir. Forsvarsmateriell er fagmyndighet materiell.

2 å være forsvarssektorens øverste rådgiver innenfor materiellinvestering og materiellforvaltning og gi faglige råd til Forsvarsdepartementet og etatene i forsvarssektoren.

3 å bidra til at materiellinvesteringene, herunder NATO-investeringer, materiellforvaltningen og avhendingen av materiell i forsvarssektoren utøves til det beste for forsvarssektoren og i tråd med føringene Forsvarsdepartementet gir.

4 å følge opp internasjonalt materiell-samarbeid og nasjonal forsvarsindustriell strategi i henhold til Forsvarsdepartementets føringer.

VÅR MISJON
VI UTRUSTER
FORSVARET

VÅR VISJON
RELEVANT OG
TIDSRIKTIG

VÅRE VERDIER
INTEGRITET
RESPEKT
ANSVAR

2.2 MISJON, VISJON OG VERDIER

Vi forvalter store verdier på samfunnets vegne og gjennomfører store anskaffelser både nasjonalt og internasjonalt. Vi har en misjon, en visjon og et sett verdier som plattform for virksomheten vår. De skal bidra til en felles retning og utvikling av holdninger, etikk og ledelse.

Misjonen tydeliggjør hvem vi er til for, og beskriver hva vi faktisk gjør. Alle i Forsvarsmateriell skal kunne assosiere seg med at materiell og annen understøttelse skal leveres tidsriktig og være relevant. Verdiene er en rettesnor for alle medarbeiderne i det daglige.

2.3 ORGANISASJON OG LEDELSE

Ved utgangen av 2023 hadde vi 1533 medarbeidere fordelt på fire kapasiteter, program Mime/MAST, to fagavdelinger og to stabsavdelinger, se illustrasjon på neste side.

Vårt hovedkontor er på Militærhospitalet på Grev Wedels plass 1 i Oslo. De fleste av våre enheter er samlokalisert med Forsvaret: Maritime kapasiteter holder til på Haakonsværn orlogsstasjon i Bergen, Luftkapasiteter på Kjeller base i Lillestrøm og Landkapasiteter, IKT-kapasiteter og Program Mime/MAST i Kolsås leir i Bærum. I tillegg har vi medarbeidere i Ramsund, Raufoss, Jørstadmoen, Elverum, Bodø, Bardufoss og Ørland. Vi har også medarbeidere i USA, Tyskland, Italia, Frankrike, England og Danmark.

DIREKTØR FORSVARSMATERIELL

Gro Jære

STAB

DIREKTØR FOR ORGANISASJON OG FELLESTJENESTER

Jan Helge Pettersen

ØKONOMIDIREKTØR ØKONOMIAVDELINGEN

Øystein Sørbo

AVDELINGER

INVESTERINGS-DIREKTØR INVESTERINGSAVDELINGEN

Øyvind Johan Kvalvik
Generalmajor

TEKNISK DIREKTØR MATERIELLAVDELINGEN

Jonny M. Otterlei

SJEF FOR LANDKAPASITETER

Tomas Beck
Brigader

SJEF FOR MARITIME KAPASITETER

Stein Håvard Bergstad
Flaggkommandør

SJEF FOR LUFTKAPASITETER

Jarle Nergård
Brigader

DIREKTØR FOR IKT-KAPASITETER

Eiliv Ofigsbø

DIREKTØR FOR PROGRAM MIME/MAST*

Cathrine Devold

* Program Mime/MAST eies av Forsvaret

Figur 1: Forsvarsmateriels organisasjon per 1. januar 2024

2.4 SAMARBEID I FORSVARSSEKTOREN

For å tilgjengeliggjøre materiell og tjenester som møter Forsvarets behov på en ressurs-effektiv og bærekraftig måte, kreves et nært og effektivt samarbeid i forsvarssektoren, med våre leverandører og med andre lands myndigheter. Samarbeidet reguleres gjennom departementets instruksjer og retningslinjer, samhandlingsavtaler mellom etatene, internasjonale myndighetsavtaler og leverandøravtaler.

Forsvaret fremmer sitt materiellbehov for politisk beslutning. Vi fremskaffer materiellet og setter rammer for hvordan materiellet skal driftes. Forsvaret bruker, drifter og vedlikeholder materiellet. Når Forsvaret ikke lenger skal bruke materiellet, tilbakeføres dette til Forsvarsmateriell for avhending.

Forsvarsbygg fremskaffer, forvalter og drifter sektorens eiendommer, bygg og anlegg som i mange sammenhenger har et viktig grensesnitt til våre materiellanskaffelser. Forsvarets forskningsinstitutt bistår med kompetanse og har en sentral rolle i å ta frem ny teknologi sammen med industrien.

Materiellsamarbeidet med andre lands myndigheter og med nasjonal og utenlandsk industri er vesentlig for at Forsvaret sikres tilgang til ny teknologi og effektiv understøttelse. Samarbeidet om F-35, det tysk-norske materiellsamarbeidet innenfor

ubåter og missil samt leveranse fra felles nordisk uniformsprosjekt er eksempler på slikt samarbeid.

Vi bistår Forsvarsdepartementet med å støtte norsk forsvarsindustri i tråd med den nasjonale forsvarsindustrielle strategien². Gjennom trekantsamarbeidet mellom Forsvaret, Forsvarsmateriell, norsk industri og Forsvarets forskningsinstitutt utvikles høyteknologiske og internasjonalt konkurransedyktige produkter som møter Forsvarets behov. For å gi industrien tilgang på relevant informasjon lanserte vi en ny internett portal i april 2023.

Sektorsamarbeidet muliggjør en mer effektiv intern drift i etatene gjennom utnyttelse av fellesløsninger. Vi benytter Forsvarets fellesløsninger innen regnskap, lønn, personell-tjenester, arkivtjeneste, IKT-understøttelse samt vakthold og sikring.

Sektorreformen ble igangsatt av Forsvarsdepartementet som en del av regjeringens tillitsreform. Alle etatene deltar i arbeidet. Målet er å skape mest mulig forsvarsevne ut fra de besluttede politiske og økonomiske rammene. Endringene skal føre til raskere beslutningsprosesser, høyere gjennomføringstempo og økt effektivitet. Det ble fattet noen prinsippbeslutninger i 2023; Forsvarsbygg og Forsvarsmateriell blir sektorens anskaffelsesvirksomhet med

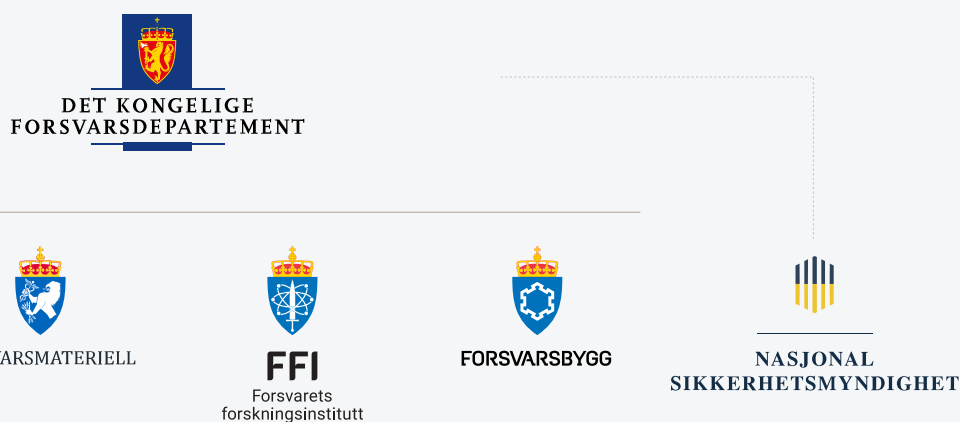
² Meld. St. 17 (2020–2021) Samarbeid for sikkerhet – Nasjonal forsvarsindustriell strategi

en felles anskaffelsesstrategi basert på kategoristyring. Forsvaret gis et entydig driftsansvar for materielldrift og vedlikehold. Forsvarets styring av IKT, inkludert styring av Forsvarets Sikre Plattformer, skal samles i én funksjon i Forsvaret.

Program Fram er iverksatt som et internt program for videreutvikling av Forsvars-

materiell. Gjennom Fram skal vi gjennomføre tiltak fra sektorreformen og gjøre nødvendige justeringer i oppgaver, organisasjon og prosesser slik at vi er i stand til å levere mer effektivt. Vi skal også videreutvikle etaten slik at Forsvarsmateriell blir en enda mer attraktiv arbeidsplass. Arbeidet med sektorreformen og Fram vil videreføres i 2024.

FORSVARSEKTOREN

Figur 2: Forsvarssektoren

OPPSUMMERING

LEVERANSER

104

Overføring / leveranser av materiell til Forsvaret

MEDARBEIDERE

1533

per 13.12

UTBETALINGER

F-35

6,6

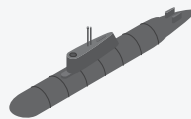
MRD. KR

Stridsvogn

2,6

MRD. KR

Undervannsbåter

0,9

MRD. KR

Kystvaktfartøy

1,7

MRD. KR

INDUSTRI Samarbeidsavtaler

49

Løpende industrisamarbeidsavtaler ved årsslutt

62

MRD. KR

samlet forpliktelse

KONTRAKTER

582

kontrakter vi forvalter

119

nye kontrakter over 4,5 mnok inngått i 2023

40,5

MRD. KR

samlet forpliktelse i 2023

AVHENDING

F-16

P-3

Nordkapp-klassen
Kystvakt

2.5 HOVEDTALL 2023

Av en samlet tildeling på 24,0 milliarder kroner har vi regnskapsført 23,7 milliarder kroner og avsluttet dermed 2023 med et mindreforbruk på 1,2 prosent. Våre aktiviteter er samlet sett gjennomført innenfor gitte tildelinger, og resultatet er tilfredsstillende ut fra Forsvarsdepartementets krav.

Investeringsutgiftene utgjorde 21,5 milliarder kroner med et mindreforbruk på 1,1 prosent i forhold til tildelingen. De største utbetalingene er knyttet til anskaffelsen av nye kampfly og utgjør 6,6 milliarder kroner. Netto driftsutgifter i 2023 var 2,2 milliarder kroner med et mindreforbruk på 66 millioner kroner. Lønnsandelen av driftsbudsjettet utgjør 77 prosent.

Tabell 1: Hovedtall 2023 i 1000 kroner

	TILDELING	REGNSKAP	UTNYTTELSES-GRAD	ANDEL
Samlet tildeling post 01–99, netto	23 987 621	23 691 983	99 %	
Investeringsutgifter post 44–75, netto	21 690 953	21 461 190	99 %	91 %
Driftsutgifter post 01–29, netto	2 296 668	2 230 793	97 %	9 %
Lønnsandel av driftsutgifter		1 710 598		77 %
Antall utførte årsverk		1 540 ³		
Lønnsutgifter per årsverk		1 111 ⁴		
Sykefravær		3,7%		

Tabell 2: Balanse 2023 i 1000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
EIENDELER	50 610 634	44 565 124
A. ANLEGGSMIDLER	109 144	81 335
I Immaterielle eiendeler	315	353
II Varige driftsmidler	108 662	80 883
III Finansielle anleggsmidler	167	99
B. OMLØPSMIDLER	50 501 491	44 483 789
I Beholdninger av varer og driftsmateriell	28 473 992	22 788 973
II Fordringer	22 021 156	21 688 058
III Bankinnskudd, kontanter og lignende	6 343	6 758
STATENS KAPITAL OG GJELD	50 610 634	44 565 124
C. STATENS KAPITAL	45 587 704	40 944 904
I Virksomhetskapi tal	0	0
II Avregninger	45 587 704	40 944 904
D. GJELD	5 022 929	3 620 220
I Avsetning for langsiktige forpliktels er	0	0
II Annen langsiktig gjeld	3 545	6 568
III Kortsiktig gjeld	5 019 384	3 613 652

³ Antall utførte årsverk i henhold til definisjonen i Statens personelhåndbok er 1540. Overtid, mertid og reisetid er medregnet.

⁴ Økning fra 2022 utgjør 8,3 prosent, hvorav de viktigste elementene er grunnlønn (3,2 prosent) og pensjonsutgifter (3,0 prosent).

3

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Forsvarsmateriell signerte kontrakt med Kristiansand-bedriften Oskar Pedersen om å levere nye bærekraftige patruljetelt til Forsvaret de neste syv årene.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Instruks for Forsvarsmateriell og Forsvarsmateriells tildelingsbrev legger føringer for gjennomføringen av Forsvarsmateriells virksomhet. Forsvarsdepartementet har gjennom tildelingsbrevet for 2023, gitt mål, oppdrag og økonomiske rammer for Forsvarsmateriell. Forsvarsdepartementet har gitt ut 13 supplerende tildelingsbrev. Virksomhetsplanen til Forsvaret legges til grunn for de årlige leveranseplanene, og samarbeidet med Forsvaret reguleres gjennom samhandlingsavtaler.

Vår misjon er å utruste Forsvaret. Vår overordnede samfunnseffekt er formulert i effektmålet vårt, «Materiell og tjenester som møter Forsvarets behov, er tilgjengelig gjort på en mest mulig ressurseffektiv og bærekraftig måte». Vi ivaretar oppgaver på vegne av Forsvarsdepartementet, som er eier av sektorens materiell, og vi følger opp den nasjonale forsvarsindustrielle strategien i henhold til føringer fra Forsvarsdepartementet.

Forsvarsdepartementet har etablert tre resultatmål med tilhørende styringsparametere, se figur 3. Tildelingsbrevet gir videre føringer om at vi skal bidra til å

FORSVARSMATERIELLS MÅLOPPNÅELSE 2023

Figur 3: Målbilde 2023

nå FNs bærekraftsmål. Vår oppfølging av FNs bærekraftsmål er nærmere redegjort for i Bærekraftsrapporten for 2023 i tillegg til denne årsrapporten.

I det følgende gis en vurdering av måloppnåelsen innenfor de rammer og føringer som er gitt i Forsvarsdepartementets tildelingsbrev for 2023.

Vår overordnede vurdering er at effektmålet har mindre tilfredsstillende måloppnåelse. Vurderingen bygger på at måloppnåel-

sen er mindre tilfredsstillende på resultatmål 1 og 2. Likevel er det en positiv utvikling som tenderer mot tilfredsstillende nivå. Vi har levert beslutningsdokumentasjon som planlagt. Materiellsikkerheten er ivaretatt, og avhending av materiell har en tilfredsstillende måloppnåelse.

Forsvaret har gjennom året fått tilført materiell til en samlet verdi av 13,5 milliarder kroner. De største leveransene var nye kystvaktfartøy, F-35 kampfly, P-8 Poseidon og broleggerpanservogner.

3.1 RESULTATMÅL 1

FREMSKAFFELSE AV MATERIELL OG TJENESTER TIL AVTALT TID, KOSTNAD OG YTELSE

Forsvarsmateriell har ansvaret for gjennomføring av prosjekter og utarbeidelse av beslutningsunderlagene til nye prosjekter. I tillegg gir vi råd til Forsvaret og forsvarssektoren i alle fasene av investeringsprosessen. Materiellinvesteringsprosessen forbedres fortløpende, og vi arbeider med digitalisering av fagområdet og oppdatering av veiledere og maler.

Det har vært en positiv utvikling innenfor investeringsområdet. Vi har produsert og

levert beslutningsunderlag for nye investeringsprosjekter i henhold til plan, og vi har overført 104 av 127 planlagte leveranser til Forsvaret.

Eksempler på materiell som er tilført Forsvaret i 2023 er to kystvaktfartøy i Jan Mayen-klassen til Sjøforsvaret. Luftforsvaret har mottatt tre F-35 kampfly og ett P-8 Poseidon maritimt patruljefly. Hæren har mottatt ingeniør-, bergings- og broleggerpanservogner, håndvåpen og nærforsvarsvåpen. Vi har også levert kamp- og støttevogner som er gjenoppbygget til

moderne standard fra eldre skrog. Innenfor IKT-området har vi levert nye sambands- og kommunikasjonsløsninger for ulike formål i Forsvaret.

Samlet for året vurderes måloppnåelsen som mindre tilfredsstillende. Hovedårsaken er forsinket fremdrift i gjennomføringsfasen av prosjektporteføljen, med vekt på store leveranser som levering av F-35 kampfly, og program MAST.

Vi styrer og gjennomfører investeringsporteføljen i tråd med økonomiske rammer og overordnede planer, føringer og prioriteringer. Investeringsporteføljen vår inneholdt i overkant av 200 godkjente prosjekter. De største utbetalingene var knyttet til F-35-programmet, nye stridsvogner, kystvaktfartøy, luftovervåking og nye ubåter. Totalt utgjør disse investeringene 60 prosent av investeringsutgiftene i 2023.

Program Mime (kampnær IKT) rapporterer god fremdrift og har styrket programorganisasjonen. Programmet har inngått kontrakter og levert brukernære løsninger raskt med god operativ effekt for Forsvaret.

For program MAST (Militær anvendelse av skytjenester) har vi etablert en ny gjennomføringsstrategi etter at Forsvaret i februar besluttet å endre innretningen. Programmet er under replanlegging, og har en mindre tilfredsstillende status inntil en ny plan er lagt for programmet.

Vi forvalter 582 kontrakter og rammeavtaler knyttet til både investeringsprosjekter og forvaltningsoppgaver.

For nye kontrakter inngått i 2023 opplevde vi en sterk prisøkning som vil gi seg utslag i utgiftsøkning i årene fremover. Vi har i løpet av 2023 inngått 119 nye kontrakter over EØS' terskelverdi på 4,5 millioner kroner i henhold til forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser, herunder prosjekter som Seahawk maritim helikopterkapasitet og Leopard stridsvogner. Tabell 3 gir en oversikt over nye kontrakter og rammeavtaler med en estimert verdi på mer enn 200 millioner kroner som er inngått i 2023. Totalt utgjør disse kontraktene 40,5 milliarder kroner eksklusiv merverdiavgift.

KONTRAKTER 2023	LEVERANDØR
Rammeavtale vedlikehold og oppgradering Nansen-klassen fregatter.	Kongsberg Naval Services AS
MH-60R Seahawk Multi-Mission Helicopters	US Navy
Lastevogn	Rheinmetall MAN Military
155 mm artilleriammunisjon	Nammo Raufoss AS
Applikasjons- og integrasjonstjenester til FSP	Bouvet Norge AS
IP-kryptoløsning	Thales Norway AS
Periskopsystem til Ula-klasse ubåter	Henshold Optronics GmbH
NANO UAS droner	FLIR Unmanned Aerial Systems AS
Nytt sjømålsmissil	Kongsberg Defence & Aerospace (KDA)
Radar oppgraderingspakker	Kongsberg Defence & Aerospace (KDA)
Systemer Ula-klasse	Kongsberg Defence & Aerospace (KDA)
Vedlikehold krypterte løsninger	Thales Norway AS
Teltanskaffelse	Oscar Pedersen AS
Målmateriell	SAAB AB
Oppdatering Skjold-klasse	UMOE Mandal AS
Midtlivsoppdatering KV Harstad	Harstad Mek Verksted AS
F-16 støtteavtale for oppreparering og salg	US Air Force
Vedlikehold XOMail	Thales Norway AS

Tabell 3: Kontrakter og rammeavtaler over 200 millioner kroner inngått i 2023.

Internasjonalt materiellsamarbeid og industrisamarbeid

Vi følger opp internasjonalt materiellsamarbeid og bistår Forsvarsdepartementet med å støtte norsk forsvarsindustri i tråd med den nasjonale forsvarsindustrielle strategien: Meld. St. 17 (2020–2021) Samarbeid for sikkerhet – Nasjonal forsvarsindustriell strategi for et høyteknologisk og fremtidsrettet forsvar. Forsvarsmateriell bistår og gir råd til Forsvarsdepartementet i bi- og multilaterale materiellsamarbeidssaker og har selv dialog med relevante myndigheter i

flere land for å samarbeide om våre anskaffelser. Forsvarsmateriell understøtter også departementet med vurderinger av FOU-søknader fra industrien.

Norge deltar i Det europeiske forsvarsfondet (EDF). Fondet skal bidra til europeisk flernasjonalt samarbeid og omfatter både forsknings- og utviklingsprosjekter innenfor bestemte kategorier. Vi bistår Forsvarsdepartementet med vurdering av søknader og prioriteringer for å sikre at norske behov blir ivaretatt. Vi følger opp syv prosjekter,

hvorav to er norsklede. Innsatsen de to foregående år har resultert i økt deltakelse fra norsk industri. Norges satsning har ført til at flere nye norske aktører er med i søknadene fra ulike konsortier, som også inkluderer SMB-er.

På oppdrag fra Forsvarsdepartementet fremforhandlet vi fem nye industrisamarbeidsavtaler med utenlandske leverandører i 2023. Den totale industrisamarbeidsforpliktelsen for disse avtalene er på om lag 19,4 milliarder kroner (inkludert 3,8 milliarder kroner på en industrisamarbeidsavtale som ikke har trådt i kraft). Hele porteføljen besto ved årsskiftet av 49 løpende industrisamarbeidsavtaler med en total forpliktelse på 62 milliarder kroner og 19 strategiske industrisamarbeidsavtaler. Aktiviteter i norsk industri som følge av industrisamarbeidsavtalene ble i 2023 godskrevet for 5,09 milliarder kroner. Dette gjelder industrisamarbeidsaktiviteter gjennomført i 2022 og involverer 73 norske bedrifter (35 små, 24 mellomstore og 14 store bedrifter).

Nordisk forsvarssamarbeid

Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO) er et samarbeid mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige. Gjennom NORDEFECO har vi startet leveranser av uniformer fra prosjektet Nordic Combat Uniform System (NCU).

Vi deltar i NORDEFECO Cooperation Area Armaments (COPA ARMA) for å oppnå

økonomiske, tekniske og/eller industrielle fordeler for alle NORDEFECO-land innenfor anskaffelsesområdet. Blant sakene som ble prioritert i 2023, var identifisering av mulige samarbeidsprosjekter og oppfølging av arbeidsgrupper, publisering av oppdatert versjon av NORDEFECO Project Development Guide (NPDG) samt styrking av samarbeidet med de baltiske statene og med industrien i de nordiske landene.

Industrisikkerhet

Mange anskaffelser til Forsvaret er sikkerhetsgraderte anskaffelser. Det innebærer at leverandører av varer og tjenester kan få tilgang til eller skal tilvirke sikkerhetsgradert informasjon, eller kan få tilgang til skjermingsverdig objekt eller infrastruktur. I slike anskaffelser stilles det spesielle krav til både leverandøren og den som anskaffer. Vi inngår sikkerhetsavtaler med leverandørene for å ivareta dette. Porteføljen omfatter ved utgangen av året om lag 920 sikkerhetsavtaler med om lag 400 leverandører.

Vi gir leverandører råd og veiledning og utfører kontrollvirksomhet slik at de overholder en tilstrekkelig grad av sikkerhet i leveransene. Videre er vi anmodende myndighet for klarering av leverandørens personell og for virksomhetsklareringer. Antall personklareringssaker stiger. Dette skyldes i hovedsak økt bemanning i forsvarsindustrien.

3.2 RESULTATMÅL 2

EFFEKTIV EIERSKAPS- OG MATERIELLFORVALTNING

Vår eierskaps- og materiellforvaltning bidrar til at materiellet som Forsvaret disponerer, forblir sikkert, tilgjengelig, kostnadseffektivt og relevant gjennom levetiden.

Det har vært en positiv utvikling innenfor eierskaps- og materiellforvaltningen i 2023. Vi har fulgt opp de mer enn 50 hovedmateriellsystemene og et stort antall delsystemer som er i daglig bruk i Forsvaret. Overordnet er tilstanden for de fleste hovedmateriellsystemene tilfredsstillende, med mindre tilfredsstillende status for enkelte maritime-, IKT- og fellessystemer. Samlet sett er måloppnåelsen vurdert til mindre tilfredsstillende. Materiellsikkerheten er ivaretatt, og avhending av materiell har en tilfredsstillende måloppnåelse.

De siste årene er mange systemer fornyet, og dette bidrar til å bedre tilstanden i porteføljen totalt sett, selv om det fremdeles er mange eldre systemer med forskjellig tilstandsgrad. For IKT-systemer er det enkelte sentrale systemer som trekker den samlede statusen ned til mindre tilfredsstillende. Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets informasjonssystemer har avdekket flere svakheter i forvaltningen som må forbedres. Tiltakene er rettet mot å forbedre sikker-

heten og interoperabiliteten for Forsvarets kommando- og kontrollsystemer, gjennom investeringer og løpende forvaltning.

Oppfølging for å ivareta materiellsikkerheten er vurdert å være tilfredsstillende. Dette skjer blant annet gjennom å følge opp godkjenningen av materiellet, luftdyktighet, hendelser og avvik. Avvik rapportert fra Forsvarets materielltilsyn er på et lavt nivå. Vi har fulgt opp rapporten fra Statens havarikommisjon etter forliset til fregatten Helge Ingstad, og de fleste tilrådingene er lukket. Det gjenstår arbeid på tre av tilrådingene, og materiellmessige tiltak er under gjennomføring for lukking av disse.

Vi utarbeider regelverk og annen relevant dokumentasjon, herunder etablering og oppdatering av materielldata som Forsvaret trenger for å bruke, drifte og vedlikeholde materiellet.

Det er gjort et omfattende arbeid i sektoren for å effektivisere prosessene for utrangering og avhending av materiell. I 2023 har det vært god fremdrift innenfor avhendingsområdet, blant annet for de største avhendingsprosjektene, som er F-16 kampfly og P-3 Orion. Tempoet i avhending av utran-

R2

gert materiell har økt gjennom donasjonene til Ukraina. Utrangering og avhending av eldre materiell bidrar til å effektivisere logistikken i Forsvaret og til å frigjøre kapasitet hos oss.

Det er gjort en rekke forbedringer innenfor etatens hovedprosesser for å legge til rette for en mer effektiv materiell drift i Forsvaret. Arbeidet med å flytte den digitale understøttelsen av materiellsystemene til ERP-

systemet SAP ble slutført i 2023. En felles understøttelse i SAP gir et felles rammeverk for den videre digitaliseringen av eierskapsforvaltningen i Forsvarsmateriell samt vedlikeholds- og forsyningsprosessene i Forsvaret. DIGIMAS ble satt i produksjon i 2023 og gir en betydelig effektivisering for materiellregnskapsføringen i utfaseprosessen.

3.3 RESULTATMÅL 3

ET BEREDSKAPSKLART FORSVARSMATERIELL

Forsvarsmateriell skal gjennom oppdaterte beredskapsplaner og ved å gjennomføre relevante beredskapsforberedelser understøtte Forsvarets operative evne og beredskap i tråd med de krav som til enhver tid stilles gjennom sektorens instruksjer og retningslinjer innenfor området, jf. også faseovergang i Arctic Guard. I Forsvarsmateriell skal etatens understøttelse av Forsvarets operative evne og beredskap inngå som en integrert del av Forsvarsmateriells virksomhetsstyring.

Målet, et beredskapsklart Forsvarsmateriell, synliggjør våre leveranser innen beredskap i hele spennet mellom fred, krise og krig.

Måloppnåelsen for 2023 er samlet vurdert til å være tilfredsstillende.

Forsvarsmateriell har understøttet Forsvarets operative evne og beredskap i 2023. Tilgang på høygradert kommunikasjon og samhandling med Forsvaret er styrket. Året har vært preget av aktiviteter knyttet til den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen som følge av krigen i Ukraina.

Vi ivaretar beredskapsmessige forhold innenfor ansvarsområdet vårt. Vi arbeider med å videreutvikle beredskapsplanene og innarbeide disse i virksomheten.

4

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Den amerikanske marinen inngikk en kontrakt med leverandøren LM Sikorsky om produksjon av seks MH-60R Seahawk for Norge. Med det er Forsvarsmateriell nok et skritt nærmere å kunne levere de nye helikoptrene til Forsvaret.

Foto: Lockheed Martin

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Basert på resultatene fra egenvurderinger og internrevisjonens overordnede uttalelse vurderer vi at den samlede styringen og kontrollen er formalisert og i utvikling mot etterlevd.

Tildelingsbrevet og instruks fra Forsvarsdepartementet gir mål, oppdrag og rammer for virksomheten. Dette operasjonaliseres gjennom vår virksomhetsplan, som setter retning, prioriterer aktivitetene og gir helhetlige føringer til alle ledere og medarbeidere.

4.1 MÅL-, RESULTAT- OG RISIKOSTYRING

Vår årlige virksomhetsplan er basis for styring av virksomheten. I virksomhetsplanen konkretiseres målbildet, og det etableres mål- og resultatavtaler for ledergruppen. Målbildet setter krav og ambisjoner for resultatmålene og effektmålet, som er gitt av Forsvarsdepartementet. I tillegg har vi interne mål som bygger opp under resultatene og effektene. I løpet av gjennomføringsåret følger vi opp virksomheten med utgangspunkt i regelmessig rapportering på mål, styringsparametere og risiko. Gjennom denne mål-, resultat- og risikostyringen tilpasser vi oppfølging til virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. Vi skal innenfor disponible ressursrammer realisere de målene og resultatkravene som Forsvarsdepartementet har fastsatt.

Statusen som etableres i den interne styringen benyttes i rapportering til Forsvarsdepartementet.

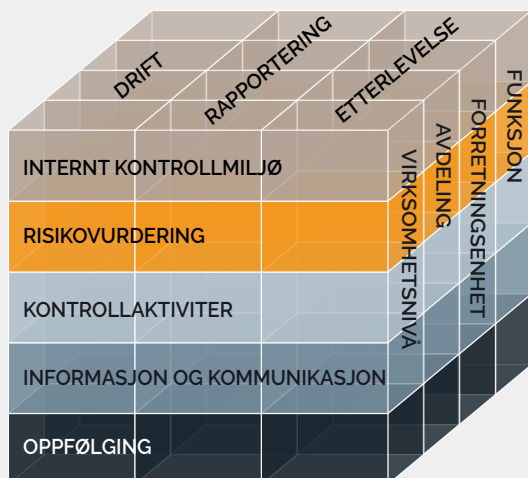
Risikostyring er en integrert del av styringen mot fastsatte mål og resultatkrav. Risiko som kan hindre måloppnåelse, identifiseres og vurderes, og tiltak utarbeides. Vi har forbedret metodikken, men det er fremdeles forbedringsområder i den gjennomgående risikostyringen. Det gjennomføres egne risikovurderinger i investeringsprosjektene.

4.2 INTERNKONTROLL

Prinsippene i rammeverket COSO⁵ ligger til grunn for internkontrollsystemet. Oppfølgingen av den risikobaserte internkontrollen er videreutviklet i 2023. Vi arbeider med å videreutvikle og oppdatere informasjonen i styringssystemet. Ledelsens gjennomgåelse av styringssystemet er gjennomført i henhold til plan, og det er besluttet forbedringstiltak innen hovedprosessene fremskaffe og forvalte. Innenfor forebyggende sikkerhet jobbes det blant annet med å styrke sikkerhetskulturen.

Forsvarsmateriells internrevisjon har i 2023 gjennomført flere rådgivnings- og bekreftelsesoppdrag. Disse har blant annet omhandlet personvern, avhending av F-16, prosess for intern risikostyring og forebyggende sikkerhet. Observasjoner og anbefalinger følges opp med korrigerende tiltak.

⁵ The Committee of the Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

4.3 ARBEIDET MED HOLDNINGER, ETIKK OG LEDELSE

Arbeid med holdninger, etikk og ledelse gjennomføres innenfor integritetsrammeverket, som består av de tre hovedkomponentene verdigrunnlag, etiske retningslinjer og antikorrupsjonsprogram, samt de to støttekomponentene kompetansebygging og integrering i HR-prosesser. Alle medarbeidere skal være godt kjent med og etterleve verdigrunnlaget og gjeldende etiske regler. I 2023 sluttførte vi en kartlegging av ansattes aksjeeierinteresser og utarbeidet ny prosedyre for behandling av innsideinformasjon. Det ble foretatt kontroller av leverandører/leverandørkjeder, og vi deltar i et forum for bærekraft og compliance sammen med industrien og i regi av Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening (FSI).

Effekten av integritetsrammeverket måles i vår årlige egevaluering av modenhet og i medarbeiderundersøkelsen som gjennomføres annethvert år. På en skala fra 1 til 5 fikk komponenten integritetsbygging en score på 4,5 i modenhetsvurderingen, det vil si «Forankret, etterlevd og integrert i arbeidsprosesser». På bakgrunn av dette vurderes måloppnåelsen som tilfredsstillende.

4.4 LEVERANDØRROPFØLGING

Vi har rutine- og prosedyrebeskrivelser for hvordan kontrakter skal følges opp i styrings-systemet. Vi har et lavt antall tvistesaker som følge av tett leverandør oppfølging på alle nivåer, der vi søker å finne gode og hensiktsmessige løsninger som ivaretar statens interesser.

Årlig gjennomføres stedlige kontroller hos noen av våre leverandører og deres underleverandører på bakgrunn av risikovurderinger. Mer informasjon om dette finnes i bærekraftsrapporten som er et tillegg til denne årsrapporten.

4.5 RIKSREVISJONEN

I 2022 fikk vi en umodifisert (ren) revisjonsberetning, noe som også er målsettingen i 2023. Vi viser til øvrig omtale i del 6 Årsregnskap.

Tiltak etter Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon av Forsvarets informasjonssystemer for kommunikasjon og informasjonsutveksling

i operasjoner har høy ledelsesoppmerksomhet og følges regelmessig opp.

I 2023 offentliggjorde Riksrevisjonen to rapporter som berørte oss: Dokument 3:9 (2023–2024) Innfasing av Norges nye kampfly F-35 og Dokument 3:1 (2022–2023) Oppfølging av forvaltningsrevisjoner 2022, herunder tidligere rapport om fre-gattvåpenets operative evne. Ingen av disse hadde direkte anbefalinger rettet til oss.

I 2022 påbegynte Riksrevisjonen en forvalt-ningsrevisjon om materiellanskaffelser i forsvarssektoren. Denne er ikke avsluttet.

4.6 OVERORDNET VURDERING AV MODENHETEN I STYRING OG KONTROLL

Forsvarssektorens modell for å vurdere modenhetsnivået i styrings- og kontroll-prosessene gir grunnlag for forbedring av disse prosessene. Internrevisjonen skriver i sin overordnede uttalelse: «Samla sett vert modenheitsnivået på Forsvarsmateriell si styring og kontroll vurdert til å vere Formalisert, med fleire element i positiv utvikling mot etterlevd, som i 2022. Formalisert vil seie at det er ein dokumentert, heilheitleg og hensiktsmessig prosess.»

4.7 VARSLINGSKANAL

Vi har lagt til rette for at interne og eksterne aktører kan varsle om mulige kritikkverdige forhold. Informasjon om fremgangsmåte for varslingskanalen finnes på internett- og intranett-sidene våre. Mottatte varsler følges opp fortløpende. Det er obligatorisk for alle medarbeidere å gjennomføre kurs i varslingskanalen på læringsportalen.

I 2023 mottok vi fire henvendelser til varslingskanalen og én varslingslinje. Én sak lå utenfor vårt myndighetsområde og er overført til Forsvarsdepartementet for videre oppfølging. I to saker er det gjennomført innledende vurdering hvor man ikke fant kritikkverdige forhold i arbeidsmiljølovens forstand. Begge disse er overført til linjen for oppfølging. Én sak ble trukket fra varsler etter et innledende møte.

4.8 FELLESFØRINGER I TILDELINGSBREVET

Bruk av konsulenttenester

Bruk av konsulenttenester er redegjort for i note 6 til årsregnskapet. Hoveddelen består av konsulenttenester i forbindelse med gjennomføring av investeringsprosjekter og varierer med omfanget og kompleksiteten av prosjektene. Vi benytter konsulenttenester både for å øke kapasiteten og for å få tilgang til spesialkompetanse.

Vi kartlegger konsulentbruken for å identifisere områder der vi kan redusere innleie. Det er hensiktsmessig å benytte konsulenttenester når det er behov for å øke kapasiteten i en begrenset periode og dette representerer en nødvendig fleksibilitet. Det kan også være behov for konsulenttenester for å sikre kontinuitet når en ansatt slutter, eller for å få tilgang til spesialkompetanse.

Våren 2023 etablerte Forsvarsmateriell en tidsbegrenset avtale med tjenestemannsorganisasjonene om innleie fra bemanningsforetak. Avtalen gir oss mulighet til å dekke «arbeid av midlertidig karakter» ved innleie fra bemanningsforetak. Partene har også avtalt at bruk av innleie skal begrenses til et minimum, og at Forsvarsmateriell skal arbeide for å redusere konsulentbruken på områder der det ligger til rette for å benytte interne ressurser og kompetanse.

Lærlinger

Vi fikk én ny militær lærling innen sikkerhetsfaget høsten 2023. Vi har gjennomført prosesser for å avdekke områder hvor vi kan ta inn lærlinger, og har meldt inn behov for fire militære lærlinger med oppstart i 2024.

Økt bruk av fjernarbeid som kan styrke lokale fagmiljøer og gi distriktspolitisk gevinst

Forsvarsmateriell har sin virksomhet spredd over mange lokasjoner og er representert i alle landsdelene. Virksomheten er i all hovedsak lokalisert på militære baser.

Hjemmekontor ble innført som en fast ordning i løpet av 2023. Ordningen gir mulighet for å avtale fast hjemmekontor inntil to dager i uken, eller velge en mer fleksibel ordning. Dette er en avtale som inngås mellom leder og den enkelte medarbeider. I tillegg til større fleksibilitet gir ordningen mulighet for å tiltrekke personell som bor i større avstand fra de store og sentraliserte lokasjonene enn det som var mulig tidligere.

Stedsuavhengig arbeid ut over det som allerede eksisterer, begrenses i all hovedsak av sikkerhetsmessige og skjermingsverdige forhold.

5

VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Et Norsk P-8A Poseidon maritimt patrulje fly fra Luftforsvaret trener på "Touch and go" på Evenes flystasjon under vinterøvelsen Joint Viking 2023.

VURDERING AV FREMTIDS- UTSIKTER

Tildelingsbrevet for 2024 og gjeldende langtidsplan legger opp til en større forsvarsstruktur realisert gjennom en vekst i materiellinvesteringer de kommende årene. Vi gjennomfører store prosjekter som nye ubåter, nye stridsvogner, nye kampfly og ny helikopterkapasitet. I tillegg gjennomføres levetidsforlengelser innenfor større materiell-systemer samt et stort antall små og mellomstore prosjekter og gjenanskaffelser av donert materiell. Det forventes at den nye langtidsplanen som Stortinget skal behandle i 2024, vil styrke Forsvaret ytterligere.

Flere nye og avanserte systemer skal settes i drift samtidig som eldre materiell skal videreføres frem til det utrangeres. Eldre materiell må oppgraderes for å holde tritt med teknologiutviklingen. Forsvaret vil fortsette å utrangere materiellsystemer når erstatning er på plass, og det forventes at flere store materiellsystemer skal avhendes. Disse kommer i tillegg til de pågående avhendingsaktivitetene knyttet til blant annet F-16 kampfly, P-3 Orion overvåkingsfly, Sea King redningshelikoptre og Nordkapp-klasse kystvaktfartøy.

For Forsvarsmateriell innebærer dette oppgavevekst innenfor hovedprosessene fremskaffe, forvalte og utfase og økt behov for tett samhandling i forsvarssektoren og industrien. I tillegg til oppgaveveksten

medfører den raske teknologiutviklingen, økt sårbarhet og nye krav til materiellet at Forsvarsmateriell må fortsette å utvikle sin kompetanse.

FNs bærekraftsmål er høyt på agendaen. Bærekraft skal integreres i våre planer og prosesser. Vi skal også bidra med å utarbeide en strategi og en handlingsplan for sektoren for alle bærekraftsdimensjonene. Handlingsplanen for perioden 2023–2030 i Forsvarssektorens klima- og miljøstrategi skal gjennomføres.

Sektorreformen vil i 2024 medføre videre utredningsarbeid og implementering av endringer. Det vil kreve betydelig innsats og legge til rette for mer effektiv oppgaveløsning for sektoren i tiden fremover. Vårt interne arbeid med Fram fortsetter, og vi vil blant annet utrede og forberede implementeringen av en ny drifts- og leveransemodell for etaten.

Vi forventer å bruke betydelige ressurser på å støtte Ukraina. I støtten skal vi etter oppdrag gjennomføre donasjoner, gjenanskaffe materiell og utøve rådgivning. Vi har også inngått en treårig avtale for å støtte Ukraina med etableringen av en ukrainsk anskaffelsesorganisasjon for forsvarsmateriell. I tiden fremover vil vi videreføre støtten til Ukraina gjennom bidrag til Nansen-programmet.

Vi har som mål å styrke vår posisjon som en organisasjon med rett kompetanse til rett tid. Dette inkluderer å styrke trivsel og engasjement blant våre medarbeidere. Vi skal være en attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker oss ny kompetanse og beholder og videreutvikler den kompetansen vi har.

I årene fremover må vi utvikle etaten i takt med de nye rammebetingelsene. Vi må i økende grad innlemme ny teknologi, innovasjon og prosessforbedringer i hele vår virksomhet. Modernisering og effektivisering, god IKT-infrastruktur og digitalisering skal være prioritert og fortsatt satsingsområde fremover.

Sikkerhetspolitiske endringer og den raske teknologiske utviklingen gjør at behovet for

relevant og tydelig fremtidsrettet forskning innen forsvarsteknologi og sikkerhet har blitt viktigere. Forskning og utvikling (FoU) er viktig for å anskaffe tidsriktig materiell til Forsvaret og for å sikre at dette materiellet holdes relevant gjennom livsløpet. FoU-aktivitet inngår også i vår oppfølging av Meld. St. 17 (2020–2021) Samarbeid for sikkerhet – Nasjonal forsvarsindustriell strategi for et høyteknologisk og fremtidsrettet forsvar, som blant annet vektlegger viktigheten av å styrke sektorens evne til å dra nytte av nye og eksisterende teknologier og behovet for en nasjonal forsvarsindustri.

For å samordne målbildene for etatene i forsvarssektoren, er rekkefølgen på resultatmålene byttet om i 2024.

KI kan gi bedre vedlikehold av fly. Ved hjelp av samme type teknologi som i KI chatboten ChatGPT vil vi få bedre datagrunnlag for styring av vedlikehold.

5.1

RESULTATMÅL 1

EFFEKTIV EIERSKAPS- OG MATERIELLFORVALTNING

Vår ambisjon er å videreutvikle eierskapsforvaltningen gjennom forenkling og standardisering samtidig som vi sikrer materielltilgjengeligheten og materiell-sikkerheten. En viktig del av resultatmålet er utfasing av materiell, og vi fortsetter å forbedre prosessen og øke utfasingstakten. Vi skal tilpasse oss endringer som følge av beslutning fra sektorreformens oppdrag for materiell drift og vedlikehold.

Vi skal forbedre evnen til å gi tidsriktige materiellfaglige råd til Forsvarsdepartementet og Forsvaret. Dette omfatter blant annet forsvarsmarkedet, utfasing av materiell, tiltak for å opprettholde og forbedre materiellets egenskaper og tiltak knyttet til hvordan materiellporteføljen forvaltes og driftes så effektivt som mulig. Dette inkluderer også støtte til Forsvarsdepartementets og Forsvarets bistand til Ukraina.

Utøvelsen av eierskapsforvaltningen skal differensieres og tilpasses materiellets kompleksitet og egenart. Dette skal skje gjennom blant annet forenklinger av regelverk og en mer tilpasset oppfølging av selve materiellet som Forsvaret disponerer.

Området bærekraft skal inngå som en integrert del av eierskapsforvaltningen. Spesielt viktig i perioden er å videreutvikle utfaseprosessen og i samarbeid med øvrige etater i sektoren etablere systemer for ombruk, gjenbruk og reparasjon av ulike materiellkategorier. Dette understøtter omlegging til en sirkulær økonomi, forenkler ivaretagelse

av regelverkskrav, muliggjør overvåking av klima- og miljøpåvirkning fra våre aktiviteter, og legger til rette for styring mot fastsatte klima- og miljømål.

Grønn omstilling krever digitalisering, blant annet for å sikre at vi har god oversikt over materiellet vi har, og eksempelvis hvilke stoffer det inneholder. Derfor skal behov knyttet til klima og miljø være en del av videreutviklingen av SAP.

Implementering av NATO-standarder i materiellforvaltningen videreføres for å medvirke til økt interoperabilitet i alliansen og styrket kollektiv forsvarsevne. Gjennom eierskaps- og materiellforvaltningen utvikles og innarbeides samarbeidsløsninger med nære allierte for forvaltning, drift og nyan-skaffelser. Dette samarbeidet foregår både bilateralt og multilateralt.

På IKT-området skal det foretas en omfattende oppgradering for å sikre en bedre evne til informasjonsinnhenting, -utveksling og -bearbeiding. Denne oppgraderingen vil også omfatte flere av materiellsystemene. I tillegg vil en videre utvikling og tilpasning av dagens løsninger med variantbegrensninger og løsninger på tvers av materiellsystemene utgjøre kjernen i digitaliseringen.

Avhending av F-16, Nordkapp klasse kystvakt fartøy og P-3 Orion vil videreføres i 2024.

Vi vil i 2024 implementere DIGIMAT, som er et verktøy for digital innhenting av

materielldata fra leverandører, noe som vil føre til at materielldata kan overføres raskere og sikrere enn i dag. Digitaliseringen innenfor logistikkområdet vil videreføres og kan nå rettes bedre inn mot forbedring

av vedlikehold og forsyninger i Forsvaret. Dette vil også kreve en økt satsning innenfor materielldata. I tillegg innføres et avvikssystem for å kunne adressere disse på en mer systematisk måte.

R1

Foto: Forsvarsmateriell

Forsvarsmateriell sparte masse tid og penger på å gjenbruke deler og dokumentasjon da vi bygde opp 20 gamle stormpanservogner for Hæren.

5.2

RESULTATMÅL 2

ET BEREDSKAPSKLART FORSVARSMATERIELL

Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen og nye utfordringer gjør det enda viktigere for Forsvarsmateriell å ha en tilstrekkelig beredskap. Utviklingen medfører nye krav til etatens beredskap for at vi skal kunne understøtte Forsvarets operative evne og kunne håndtere uønskede og alvorlige hendelser.

Vårt beredskapsplanverk skal være oppdatert og øvet slik at det legger til rette for å ivareta våre oppgaver, vårt personell og våre materielle verdier i hele krisespennet. Beredskap skal ivaretas i fremskaffelses- og forvaltningsprosessene.

R2

5.3

RESULTATMÅL 3

FREMSKAFFE AV MATERIELL OG TJENESTER TIL AVTALT TID, KOSTNAD OG YTELSE

Vi skal bistå Forsvaret med å fase inn en rekke nye kapasiteter og gjennomføre flere store oppgraderinger av eksisterende kapasiteter i 2024 og de kommende årene.

I tildelingsbrevet ber Forsvarsdepartementet spesielt om at vi prioriterer arbeidet med anskaffelser til internasjonale operasjoner, donasjoner og bistand til Ukraina. Eksterne forhold som leverandørmarkedet, råvare- og energiutfordringer samt den geopolitiske situasjonen gjør at vi må være forberedt på oppdrag med korte tidsfrister og omprioriteringer.

Vi skal implementere sektorreformens prinsippbeslutning om at vi og Forsvarsbygg blir sektorens anskaffelsesvirksomhet

med en felles anskaffelsesstrategi basert på kategoristyring. Vår tilråkning til hvordan anskaffelsesvirksomheten skal organiseres og styres fremsendes tidlig i 2024.

For å møte den økte ambisjonen i investeringsplanen skal vi styrke vår kompetanse og gjennomføringsevne. Vi skal bygge kompetanse og prosesser for raskere prosjektgjennomføring, herunder utløse opsjoner og/eller redusere omfanget av eller gjenbruke dokumentasjon der vi skal anskaffe «mer av det samme». For å sikre at vi jobber i tråd med regjeringens ambisjoner, deriblant at klima og miljø vurderes, kravstilles og følges opp på linje med tid, kostnad og ytelse, skal vi videreutvikle PRINSIX-maler, veiledere og kurs. For å øke fremtidig

R3

leveransekapasitet og bidra til tidsriktige leveranser skal vi arbeide med å etablere strategiske samarbeidsavtaler.

Den geopolitiske situasjonen forventes også fremover å skape utfordringer i leverandørmarkedet. Vi følger opp leverandørene i alle faser av materiellets levetid i tråd med rutine- og prosedyrebeskrivelser, slik at materiellet er sikkert og tilgjengeliggjort for bruk. Vi skal fortsette arbeidet med strategisk samarbeid med forsvarsindustrien, internasjonale partnere, andre statlige virksomheter og øvrig næringsliv for å utnytte de samlede tilgjengelige ressursene bedre og mer fleksibelt. Det skal i større grad anskaffes kommersielt tilgjengelige varer og løsninger som er kostnadseffektive i et livssyklusperspektiv.

Internasjonalt materiellsamarbeid og industrisamarbeid

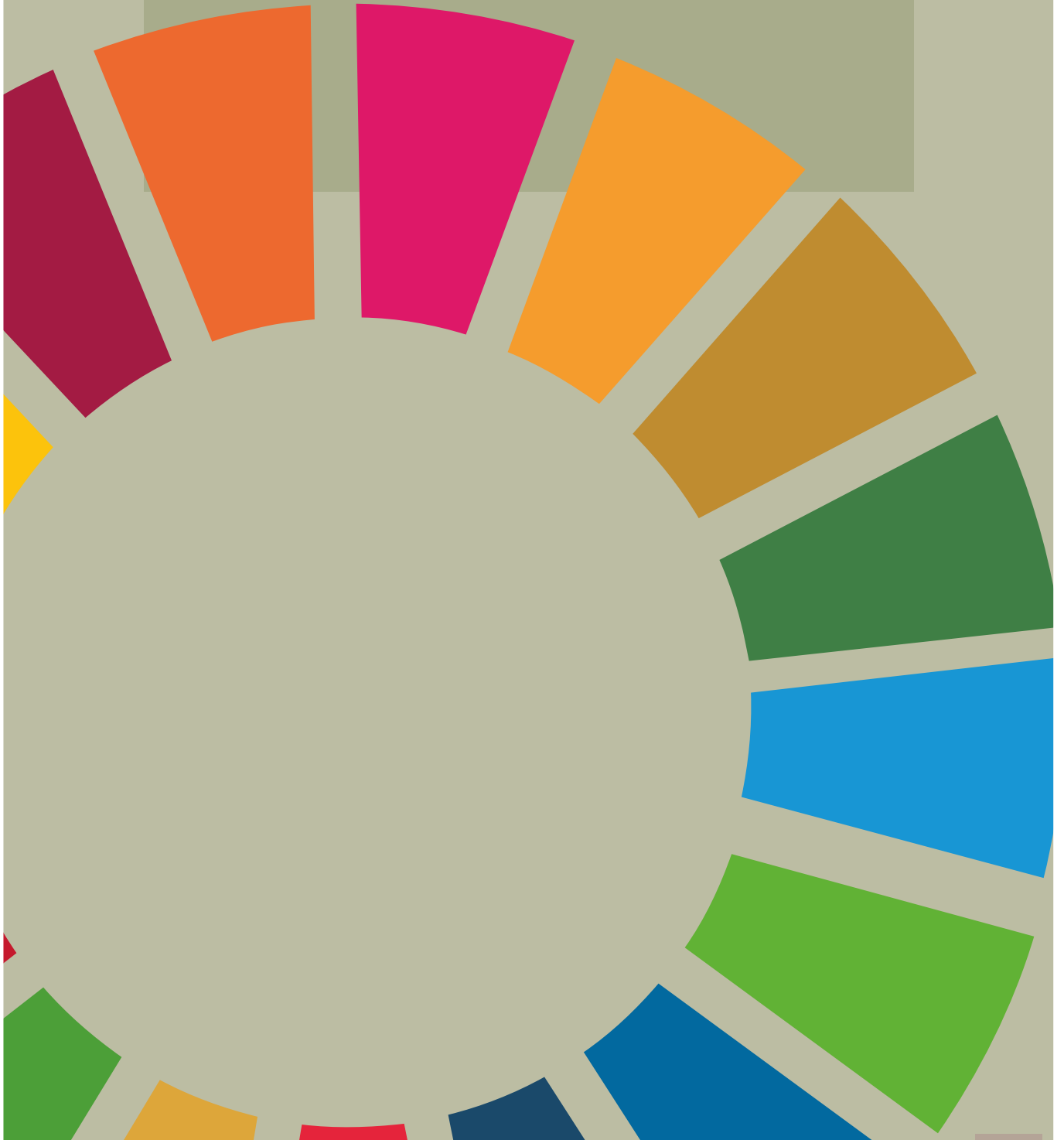
Vi skal kjenne markedet og utnytte mulighetene som ligger i samarbeid med andre nasjoner. Nye initiativ innenfor rammen av EU og NATO er i fremvekst, og vi må utnytte mulighetene dette gir. Bi- eller flernasjonalt samarbeid skal vurderes ved alle anskaffelser, og videre skal anskaffelser gjennom for eksempel NATO Support And Procurement Agency (NSPA) og NORDEFECO vurderes. Økonomiske rammer, prisvekst på militært materiell og felles sikkerhetsutfordringer

gjør det naturlig å styrke det flernasjonale forsvarssamarbeidet innenfor både anskaffelser og drift. Gitt riktige rammebetingelser og enighet om krav og tidslinjer for anskaffelsen kan flernasjonalt samarbeid bidra til interoperabilitet, besparelser for partene og samarbeid utover den konkrete anskaffelsen.

Det pågår samarbeid med USA og andre nære allierte rundt Naval Strike Missile (NSM), Joint Strike Missile (JSM) og NASAMS i rammen av vårt oppdrag om å bidra til norsk systemeierskap og lederrolle internasjonalt for disse systemene. Dette er samarbeid knyttet til anskaffelser, understøttelse og videreutvikling for å skape mest mulig synergieffekter for Forsvaret og andre brukere.

Med NATO-utvidelsen representerer nordisk samarbeid en mulighet til å finne synergier og besparelser knyttet til anskaffelse og understøttelse. Vi vil fortsette å videreutvikle den fellesnordiske prosessen for identifisering av felles prosjekter; dette med tanke på flere anskaffelsesprosjekter, men også samarbeid knyttet til drift og vedlikehold.

TILLEGG TIL ÅRSRAPPORT

BÆREKRAFTSRAPPORT 2023

Innledning

Forsvarsmateriells samfunnsoppdrag er å tilgjengeliggjøre materiell og tjenester som møter Forsvarets behov på en mest mulig ressurseffektiv og bærekraftig måte. Dette gjør vi gjennom våre hovedprosesser: fremskaffe, forvalte og utfase (avhende) materiell for Forsvaret. Vår bærekraftspolicy og forsvarssektorens klima- og miljøstrategi (2022) peker ut retningen for vårt virke. Sammen med vår arbeidsmiljøpolicy og vårt integritetsrammeverk gir de uttrykk for våre hovedforpliktelser innenfor bærekraftsområdets tre dimensjoner: klima og miljø, sosiale forhold og økonomi.

Denne rapporten er inndelt i tre kapitler: klima og miljø, sosiale forhold og oppfølging av leverandørkjeder. Den beskriver de mål, prioriteringer og tiltak som ble vedtatt i 2023 for å redusere vår negative klima- og miljøpåvirkning, videreutvikle en trygg og god arbeidsplass samt sikre oppfølgingen av våre leverandører og leverandørkjeder.

Alle FNs bærekraftsmål er relevante for oss. Fem mål er vurdert som områdene der vi har størst mulighet til å påvirke. Disse er: mål 3 – god helse og livskvalitet, mål 7 – ren energi til alle, mål 12 – ansvarlig forbruk og produksjon, mål 13 – stoppe klimaendringene og mål 16 – fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner.

Kompetanseheving er identifisert som avgjørende for å øke vår bærekraftsprestasjon. Tiltak gjennomført i 2023 har bidratt til å øke ledere og ansattes forståelse av bærekraft generelt og hva det betyr for den enkelte medarbeider. Arbeidet med kompetanseheving vil fortsette i 2024.

Viktige områder innenfor bærekraft knyttet til sosiale og økonomiske forhold, herunder anti-korrupsjon, mangfold og integritetsbygging, er integrert i virksomhetsstyringen og internkontrollen. Den interne koordineringen knyttet til bærekraftsarbeid er generelt styrket ved etablering av bærekraftskoordinatorer som inngår i et nettverk for informasjonsutveksling og deling av beste praksis internt i virksomheten. Det pågår en videreutvikling av etatens system for miljøledelse. En GAP-analyse er gjennomført i 2023 for å identifisere forbedringsområder med sikte på å kunne tilfredsstille kravene i standarden for miljøledelse, ISO 14001. I 2023 ble etatens samsvarsforpliktelser gjennomgått, kartleggingen og vurderingen av etatens miljøaspekter ble videreutviklet, og det ble startet prosesser for å inkludere miljøledelse i strukturen for intern revisjon og ledelsens gjennomgåelse. Arbeidet fortsetter i 2024, og det vil i tillegg bli gjennomført en oppdatering av beredskapsplaner for miljørisikoer med høy konsekvens.

Sammen med de øvrige etatene i forsvarssektoren deltok vi i 2023 i Forsvarsdeparte-

mentets arbeid med en helhetlig strategi som dekker alle bærekraftsdimensjonene. Arbeidet dannet grunnlaget for innspill til sektorens pågående arbeid med langtidsplanen, og det skal videre brukes til utvikling av mål og handlingsplaner innenfor bærekraft i forsvarssektoren. Vi bidrar videre i arbeidet med en felles bærekraftsstrategi for forsvarssektoren i 2024.

Klima og miljø

Forsvarssektorens felles handlingsplan for klima og miljø ble besluttet av etatssjefene i februar 2023 og operasjonaliserer forsvarssektorens klima- og miljøstrategi (2022). Planen består av 15 hovedmål og 78 tiltak. Vi er ansvarlig for oppfølgingen av 15 av tiltakene. Vi har i 2023 prioritert 6 av disse.

Vår påvirkning på klimaet kan deles inn i følgende kategorier i henhold til The Greenhouse Gas Protocol:

- Scope 1 omfatter direkte utslipp til atmosfæren fra kontorer, kjøretøy og materiell. For oss utgjør scope 1 kun en liten del av våre samlede klimagassutslipp.
- Scope 2 omfatter indirekte utslipp knyttet til innkjøpt energi. I Forsvarsmateriell er dette innkjøpt elektrisitet til drift, oppvarming og kjøling av våre lokaler.
- Scope 3 omfatter alle andre indirekte utslipp, både oppstrøms og nedstrøms fra våre aktiviteter, det vil si utslipp vi ikke direkte kan kontrollere selv.

Eksempler er utslipp fra tjenestereiser, utslipp fra produksjon og transport av de varer og tjenester vi anskaffer, og utslipp fra avhending av materiell.

For oversikt over vårt samlede klimagassutslipp under scope 1, 2 og 3 og vårt miljøregnskap for 2023 vises det til Forsvarssektorens miljø- og klimaregnskap 2023, som legges frem av Forsvarets forskningsinstitutt våren 2024.

Etatens vesentligste miljøaspekter omfatter indirekte utslipp fra våre anskaffelser og avhending av materiell (scope 3). I tillegg har vi mulighet til å påvirke ett av Forsvarets vesentlige miljøaspekter, direkte utslipp fra operativ virksomhet (scope 1). På bakgrunn av dette prioriterte vi tiltak under følgende hovedmål i handlingsplanen for klima og miljø:

1. Forsvarssektoren stiller krav som reduserer klima- og miljøpåvirkning, og som fremmer sirkulære løsninger, i 100 % av sine anskaffelser innen 2025
2. Forsvarssektoren jobber kontinuerlig for å redusere den samlede avfallsmengden og øke mengden materialer som går tilbake til ressurskretsløpet
3. Klimagassutslipp fra operativ virksomhet er redusert med 20 % innen 2030

Under mål 1 har tiltakene omfattet oppdatering av prosjektstyringsmodellen PRINSIX, slik at hensyn til klima og miljø blir innlemmet i modellens maler og i

utviklingen av veileder for klima- og miljøkravstilling i anskaffelser. Veilederen er tilpasset lovendringen i Forskrift om offentlige anskaffelser fra 1. januar 2024, der det er krav om at klima og miljø skal vektas med 30 prosent. Arbeidet med tiltakene vil fortsette inn i 2024. Tiltak for utforming av ferdigskrevne generelle krav til klima og miljø, samt materiellspesifikke klima- og miljøkrav, ble ikke igangsatt i 2023, men vil få prioritert i 2024.

Under mål 2 forholder vi oss til avfallspyramiden i vurderingene av hvordan materiellet skal avhendes. Vi søker å holde oss på de høyeste nivåene i avfallspyramiden – gjenbruk, ombruk og gjenvinning. Materiell vurderes alltid for salg eller donasjon før det eventuelt går til gjenvinning eller forbrenning. For å kunne måle reduksjonen av avfallsmengden og graden av materiell som går tilbake til ressurskretsløpet, er det avgjørende å etablere en baseline og innhente de riktige dataene knyttet til faktorene som skal måles. Dette arbeidet kom ikke i mål i 2023, men vil videreføres og prioriteres i 2024.

Ettersom vi anskaffer materiell til Forsvaret og setter premisser for Forsvarets drift og forvaltning av materiellet, bidrar vi til å skape gode forutsetninger for at Forsvarets utslipp ved bruk kan reduseres (mål 3). Vi har i 2023 gjennomført tiltak som sikrer at Forsvarets materiell kan benytte biodrivstoff og e-fuel. Spesifikk godkjenning for bruk av

biodrivstoff og e-fuel er ikke nødvendig for fartøy og kjøretøy. Derimot er det strenge krav til godkjenning for bruk i luftfartøy. I desember 2023 ble hoveddelen av alle Forsvarets luftfartøy godkjent for bruk av SAF (sustainable aviation fuel). Dette er et viktig skritt i riktig retning for forsvarssektorens omstilling til det grønne skiftet. En reell effekt til oppnåelse av hovedmålet vil først bli mulig når biodrivstoff eller e-fuel kan innføres for bruk i Forsvaret.

Et av innsatsområdene i klima- og miljøstrategien er at vi, sammen med de øvrige etatene i forsvarsektoren, skal minimere forurensing og bidra til et giftfritt miljø. Forsvarets materiellportefølje er kompleks og mangfoldig, og det er nødvendig å redusere bruken av farlige stoffer i materiellsystemer gjennom fremskaffelsesløpet og likedan gjennom substitusjon og utfasing av farlige stoffer som benyttes til materiell som allerede er i strukturen. Under hovedmålet «Forsvarssektoren erstatter og faser ut stoffer oppført på den norske prioritetslisten, og REACH restriksjonslister» i handlingsplanen for klima og miljø ble to tiltak prioritert. Vi iverksatte en pilot for håndtering av perfluorerte stoffer (stoffgruppen PFAS), som vil legge til rette for arbeid med andre farlige stoffgrupper i årene som kommer. I tillegg startet arbeidet med å utrede og tilrettelegge for at Forsvarets fartøy kan oppfylle kravene til «Statement of Compliance on Inventory of Hazardous Materials», et miljøsertifikat for alt fastmontert utstyr om bord.

Sosiale forhold

Forsvarsmateriells arbeid med sosiale forhold i 2023 er beskrevet i vedlegg «Likestilling, mangfold og inkludering» til Årsrapporten.

Oppfølging av våre leverandørkjeder

I anskaffelsene våre skal vi sikre grunnleggende krav til menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold og antikorrupsjon i leverandørkjeden, og vi fortsatte i 2023 arbeidet med å følge opp våre leverandørers etterlevelse av de etiske kravene som stilles i kontraktene. Dette gjelder blant annet krav til arbeid mot smøring og korrupsjon og ivaretagelse av menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter samt miljø.

Basert på risiko ble fire leverandører kontrollert opp mot etterlevelse av de etiske kravene. For noen av leverandørene inkluderte dette også kontroll på produksjonssted eller underleverandørs produksjonssted. Kontrollene på produksjonssted hadde til å hensikt å undersøke at arbeidsretten

og arbeidslovgivningen ble etterlevd der produksjonen fant sted. Av særlig relevante forhold fremheves lønns- og arbeidstidsbestemmelser, helse, miljø og sikkerhet, lovfestede forsikringer og sosiale ordninger samt regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter. Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger ble også undersøkt.

Videre har vi jobbet med å implementere og forbedre vårt system for leverandør oppfølging. Dette også via vårt samarbeid i Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO), der vi deltar i en arbeidsgruppe som utveksler erfaringer og samarbeider innenfor området leverandør oppfølging og bedriftens samfunnsansvar (corporate social responsibility, CSR).

LIKESTILLING, MANGFOLD OG INKLUDERING

Vi arbeider aktivt for å fremme likestilling og mangfold. Ingen skal oppleve diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisitet, nasjonal opprinnelse, språk, religion og livssyn, funksjonsevne, seksuell orientering, omsorgsoppgaver, graviditet, foreldrepermisjon og adopsjon, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk eller alder.

Tilstand for kjønnslikestilling

Per desember 2023 hadde Forsvarsmateriell 1533 medarbeidere. 24,3 prosent av disse er kvinner og 75,7 prosent menn. 36 medarbeidere var midlertidig ansatt, hvorav en

tredjedel kvinner. Vi hadde 27 deltidsansatte hvorav 41 prosent kvinner og 59 prosent menn. Dette er hovedsakelig deltidsansatte i 50-90 prosent, forårsaket av eksempelvis AFP eller delvis permisjon av ulike årsaker med hovedmål om å tilrettelegge for arbeidstaker.

I 2023 hadde totalt 33 menn i gjennomsnitt 51 dager foreldrepermisjon, mens totalt 15 kvinner hadde i gjennomsnitt 107 dager foreldrepermisjon. For menn tilsvarer dette cirka 10,5 arbeidsuker. Gjennomsnittlig antall uker foreldrepermisjon for menn har økt i perioden 2016-2022, men fra 2022 til 2023 er det en liten nedgang.

Vi har delt inn i ulike stillingskategorier for å vurdere lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Da ser vi at kvinner har høyere gjennomsnittslønn enn menn i to stillingskategorier, og menn har høyere gjennomsnittslønn i en kategori. Totalt har

menn i gjennomsnitt høyere lønn. Dette er fremstilt nedenfor. Antall medarbeidere avviker fra det totale antall i tabell 4 (1533), siden alle unike medarbeidere som har vært tilsatt i 2023, er med i tellingen (1590).

STILLINGS-TITTEL	ANTALL	KVINNER	MENN	LØNN KVINNER (I KR)	LØNN MENN (I KR)	KVINNERES ANDEL AV MENNS LØNN (I PST)
Totalt i virksomheten	1389	318	1071	801 144	894 903	90 %
Kategori 1	17	2	15	Kvinneres lønn er 103,4 % av menns lønn		
Kategori 2	278	23	255	954 535	951 456	100 %
Kategori 3	547	207	340	776 027	894 922	87 %
Kategori 4	547	86	461	806 191	849 517	95 %

Tabell 4: Kjønnfordeling lønn og stilling i antall og prosent

For tabell 5 er totalt 1389 ansatte inkludert. Tallet avviker fra det totale antall ansatte i tabell 1 (1533), da vi kun har inkludert ansatte som har vært ansatt i hele 2023. Lønn omfatter overtid, variable tillegg og fast lønn + feriepenger, bonus, ledertillegg for militære og sivile ansatte.

Følgende ansatte tilhører gruppene over:

Kategori 1: Avdelingsdirektør, generalmajor, brigader / flaggkommandør

Kategori 2: Underdirektør, seksjonssjef, orlogskaptein og tilsvarende

Kategori 3: Seniorkonsulent, seniorrådgiver, førstekonsulent, rådgiver, prosjektleder, oberstløytnant / kommandørkaptein og tilsvarende

Kategori 4: Overingeniør, sjefingeniør og senioringeniør

Forsvarsmateriells arbeid for likestilling og mot diskriminering

For at vi skal kunne ivareta vårt samfunnsoppdrag, er vi avhengig av å være en attraktiv arbeidsgiver og en inkluderende arbeidsplass der vi tiltrekker oss de mest talentfulle individene. Dette uavhengig av kjønn, alder, legning, funksjonsevne, etnisk bakgrunn og religion. Kvinner og menn skal ha like muligheter basert på deres kompetanse, erfaringer og egenskaper.

Vi har gjennomført en risikovurdering av diskriminering og hindre for likestilling, og utarbeidet en handlingsplan for likestilling, mangfold og inkludering for perioden 2023-2025. Noen av tiltakene fra handlingsplanen er:

- Øke kompetansen på mangfoldsrekruttering
- Øke medarbeidernes og linjeledernes bevissthet og kompetanse knyttet til likestilling, mangfold og inkluderingsarbeidet
- Utarbeide en livsfasepolitikk
- Avdekke utilsiktede skjevheter gjennom analyser
- Materiell som fremskaffes skal være tilpasset begge kjønn
- Universelt utformet bygg
- Informasjon om arbeidet med mangfold og likeverd deles på internett

Vårt likestillingsarbeid er beskrevet og forankret i ulike strategidokumenter, prose-

dyrer og retningslinjer. Det pågår et arbeid med å etablere en ny livsfasepolitikk. Den skal bidra til at vi oppleves som en fleksibel og attraktiv arbeidsgiver som gir muligheter og potensiale hos alle uavhengig av livsfase og livssituasjon, herunder mulighet til å kombinere arbeids og familieliv. I flere av kapasitetene er det etablert egne ung-program som er et særskilt tiltak for å beholde unge arbeidstakere.

Vi gjennomfører hvert år medarbeidersamtaler hvor temaer som trivsel, utviklingsmuligheter og kompetanseheving er sentralt. Vi har også fleksitidsordning og mulighet for trening i arbeidstiden. Vi gir mulighet for å søke støtte til videreutdanning via stipendordninger.

Vi har nulltoleranse for mobbing og trakassering. Vi har en varslingskanal som driftes av internrevisjonen, hvor medarbeidere og eksterne kan rapportere inn kritikkverdige forhold. Det er obligatorisk å gjennomføre e-læringskurs om varsling av kritikkverdige forhold. Vi har utarbeidet prosedyrer innenfor mange områder, blant annet for konflikthåndtering, medarbeidersamtaler og inkluderende arbeidsliv. Alle ledere tilbys IA-kurs.

Forsvarsmateriell etablerte en handlingsplan for mangfold i 2019. Denne er nå revidert. Dette arbeidet henger tett sammen med arbeidet etter forsvarssektorens undersøkelse om mobbing og seksuell trakassering (MOST), hvor vi også har en handlings-

plan. Flere av tiltakene er gjennomført, og det jobbes aktivt med implementering av de gjestående tiltakene.

Likestillingsarbeid som offentlig myndighet

Vi skal redegjøre for vårt arbeid med likestilling, jamfør likestillings- og diskrimineringsloven §24. Vi forvalter store økonomiske verdier på vegne av samfunnet, og høy integritet er avgjørende for omdømme vårt og en forutsetning for at omgivelsene skal ha tillit til oss. Vårt integritetsrammeverk er et viktig bidrag i dette arbeidet. Rammeverket består av virksomhetens verdigrunnlag, et anti-korrupsjonsprogram og etiske retningslinjer for statstjenesten. Det stilles krav til leverandører til forsvarssektoren som omfatter blant annet leverandørens miljøansvar, sosiale- og økonomiske ansvar, korrupsjonsforebygging og virksomhetsstyring.

Det er utarbeidet rutiner for rekrutteringsprosessene som bidrar til at arbeidet med inkluderingsdugnaden prioriteres og skjer helhetlig. Vi har foretatt en evaluering av rekrutteringsprosessen med tanke på å unngå diskriminering. Kjønnsnøytrale utvalgsmetoder som for eksempel arbeidspsykologiske tester er tatt i bruk. Våre annonsetekster beskriver ønske om å være en inkluderende og mangfoldig arbeidsplass. Kravet om at medarbeidere skal være sikkerhetsklarert gir noen begrensninger.

I tillegg har vi som offentlig virksomhet et samfunnsansvar med å utdanne og tilrettelegge for nye generasjoner av arbeidstakere. Vi har i 2023 kun hatt én lærling i virksomheten, men vi jobber med å øke antallet lærlinger fremover.

Mangfolds- og likestillingsarbeidet skjer i etablerte fora som Arbeidsmiljøutvalg (AMU), i samarbeid med vernetjeneste og representanter for de tillitsvalgte.

Forventninger og planer for arbeidet fremover

Vi har prioritert fire områder som vi skal jobbe med å forbedre i 2024. Disse områdene er:

- **Rekruttere og beholde medarbeidere:** Vi skal reflektere mangfoldet i samfunnet, i tillegg til å ivareta vårt samfunnsansvar og å rekruttere på inkluderende vis. Etablering av Forsvarsmateriells livsfasepolitikk og revidering av lønnspolitikken er viktige bidrag inn i rekrutterings- og beholdeprosessen, dette arbeidet er påstartet og vil bli videreført i 2024.
- **Øke kvinneandelen:** Andelen kvinnelige medarbeidere har økt i perioden 2016 til 2023. Vi har satt målsetningen for kvinneandelen til 40 prosent. Arbeidet med å få flere kvinner inn i lederstillinger og prioritering av kvinnelige deltakere i våre lederutviklingsprogram fortsetter.

- **Universell utforming og fysisk arbeidsmiljø:** Vår ambisjon er å være en attraktiv arbeidsgiver og ha et inkluderende arbeidsmiljø som passer alle. Det forutsetter at universell utforming og tilgjengelighet for alle prioriteres. Arbeidsplasser som er utformet slik at det er vanskelig for personer med forskjellige funksjonsnedsettelse å fungere i en arbeidshverdag, utbedres så langt det lar seg gjøre. Det jobbes også med å omgjøre flere av toalett-fasilitetene til kjønnsnøytrale toaletter.
- **Kultur, organisasjon og arbeidsmiljø:** Medarbeiderne er virksomhetens viktigste ressurs og arbeidsplassen skal gjenspeile våre verdier. Arbeidet med å sette inn kompetansehevede og bevisstgjørende tiltak rundt kulturbygging og mangfoldsarbeidet fortsetter. Implementering av tiltakene i handlingsplan for likestilling, mangfold og inkludering og handlingsplan for å forebygge mobbing og seksuell trakassering (MOST) prioriteres.

Foto: Forsvarsmateriell

6

ÅRSREGNSKAP

Nye luftvarslingsradarer til Forsvaret. Forsvarsmateriell er totalprosjektleder for nye og oppgraderte radaranlegg, og ansvarlig for teknologianskaffelsen etter at Stortinget vedtok at dagens radaranlegg skal erstattes av ny teknologi for å møte fremtidens utfordringer.

Foto: Forsvarsbygg

INNHOLD

A

LEDELSESKOMMENTAR TIL ÅRSREGNSKAP 2023	48
---	-----------

B

KONTANTREGNSKAP	50
------------------------	-----------

Bevilgningsrapportering	52
-------------------------	----

Artskontorrapportering	55
------------------------	----

C

VIRKSOMHETSREGNSKAP	56
----------------------------	-----------

Regnskapsprinsipper	56
---------------------	----

Resultatregnskap	61
------------------	----

Balanse	62
---------	----

Noter	64
-------	----

LEDELSESKOMMENTAR TIL ÅRSREGNSKAP 2023

Forsvarsmateriell ble etablert 1. januar 2016, og 2023-regnskapet dekker vårt åttende driftsår. Forsvarsmateriell anskaffer materiell og ivaretar eierskapsforvaltningen av forsvarssektorens materiell på vegne av Forsvarsdepartementet for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og materiellsikkerhet. I tillegg har Forsvarsmateriell ansvar for avhending av materiell i forsvarssektoren.

Forsvarsmateriell investerer i materiell til bruk i Forsvaret. Investert materiell fremkommer som beholdning av varer og driftsmateriell eller som varelager under tilvirkning. Materiellet overføres til Forsvaret til bokført verdi med påslag for etatens egne fremskaffelseskostnader fra og med regnskapsåret 2020.

Forsvarsmateriell avlegger regnskap etter to finansielle rammeverk: periodisert virksomhetsregnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS) og kontantregnskap etter statsregnskapets bestemmelser. Årsregnskapet er avlagt i henhold til *Bestemmelser om økonomistyring i staten*, med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet, og gir et fullstendig og dekkende bilde av disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

Materiellanskaffelser

Forsvarsmateriell hadde en tildeling over kapittel 1760 post 45 på 22,1 mrd. kroner (2022: 19,7 mrd. kroner) knyttet til investeringer. Gjennom året er det overført materiell til Forsvaret for 13,5 mrd. kroner (2022: 13,2 mrd. kroner), og samtidig er det bygget varige verdier for fremtidig overlevering til Forsvaret for 18,2 mrd. kroner (2022: 14,6 mrd. kroner). Forskuddsbetalte kostnader har økt med 0,1 mrd. kroner i 2023, fra 21,6 mrd. kroner i 2022 til 21,7 mrd. kroner i 2023.

De største overføringene til Forsvaret omfatter to nye kystvaktfartøy til en verdi av 4,6 mrd. kroner, tre F-35 kampfly til 2,9 mrd. kroner og ett P-8A maritimt patruljefly til 1,9 mrd. kroner. Se for øvrig note 11.

Mellomværende med statskassen

Mellomværende med statskassen utgjorde 3,7 mrd. kroner ved årsslutt. Oppstillingen av artskontorapporteringen viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende. Mellomværende med statskassen har økt med 1 mrd. kroner i 2023 fra 2,7 mrd. kroner i 2022, hovedsakelig knyttet til mottatt forskudd for salg av F-16 til Romania og NSM til Storbritannia.

Driftskostnader

Det er regnskapsført driftskostnader på 5,1 mrd. kroner i 2023 (2022: 4,6 mrd. kroner). Dette består av 1,4 mrd. kroner i lønnskostnader (2022: 1,2 mrd. kroner),

0,7 mrd. kroner i varekostnader (2022: 0,1 mrd. kroner) og 2,9 mrd. kroner i andre driftskostnader (2022: 3,3 mrd. kroner). I 2022 inngår nedskrivning av omløpsmidler knyttet til NH90 på 1,0 mrd. kroner i forbindelse med at kontrakten med NHIndustries ble hevet.

Varelager og driftsmateriell

Forsvarsmateriell har et varelager under tilvirkning på 26,7 mrd. kroner per 31.12.2023 (2022: 22,0 mrd. kroner) og en beholdning av varer og driftsmateriell på 1,7 mrd. kroner (2022: 0,8 mrd. kroner), vurdert til anskaffelseskost. Nedskrivning av verdien på beholdninger knyttet til NH90

er hensyntatt med 0,2 mrd. kroner i 2023 og 1,0 mrd. kroner i 2022.

Det er i 2023 overført prosjektbeholdninger til Forsvaret tilsvarende 0,7 mrd. kroner (2022: 0,7 mrd. kroner).

Revisjonsordning

Riksrevisjonen er ekstern revisor og reviderer årsregnskapet. Revisjonsberetningen skal foreligge innen 30. april 2024.

Oslo, 30. april 2024

Gro Jære

Gro Jære
direktør
Forsvarsmateriell

Øystein Sørbo

Øystein Sørbo
økonomidirektør
Forsvarsmateriell

B KONTANTREGNSKAP

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2, de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret.
- Regnskapet inneholder alle utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de

samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Forsvarsmateriell er som bruttobudsjettert virksomhet tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.7.1. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger avregnes daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Vi tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet som tilsvarende netto bevilgning gitt oss. Saldo på oppgjørskonto i Norges Bank nullstilles ved overgang til nytt regnskapsår.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsreg-

skapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen «Samlet tildeling» viser hva vi har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Forsvarsmateriell. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten, og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene fremkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Forsvarsmateriell har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Forsvarsmateriell har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.

BEVILGNINGSRAPPORTERING

Tall i 1 000 kroner

UTGIFTS- KAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	NOTE	POSTTEKST	SAMLET TILDELING FOR 2023	REGNSKAP 2023	MERUTGIFT (-) OG MIN- DREUTGIFT
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	01	A,B	Driftsutgifter	2 429 330	2 417 573	11 757
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	44	A,B	Fellesfin. inv., nasjonalfin. andel	136 355	94 698	41 657
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	45	A,B	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	22 106 905	22 251 744	-144 839
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	48	A,B	Fellesfin. inv., fellesfin. andel	277 273	201 753	75 520
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	75	A,B	Fellesfin. inv., tilskudd til NATO	192 953	192 952	1
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01		Driftsutgifter		1 612 677	
Sum utgiftsført					25 142 816	26 771 397	-15 904

Tall i 1 000 kroner

INNTEKTS- KAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	NOTE	POSTTEKST	SAMLET TILDELING FOR 2023	REGNSKAP 2023	MERINNTEKT OG MINDRE- INNTEKT (-)
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	01	B	Driftsinntekter	132 662	186 780	54 118
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	45	B	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	478 933	940 678	461 745
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	48	B	Fellesfin. inv., inntekter	543 600	339 279	-204 321
5309	Tilfeldige inntekter	29		Ymse		3 991	
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	83		Renter / alm. fordringer		179 240	
5700	Folketrygdens inntekter	72		Arbeidsgiveravgift		217 190	
Sum inntektsført					1 155 195	1 867 160	311 542

Tall i 1 000 kroner

NETTO RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET FOR FORSVARSMATERIELL		24 904 237
Kapitalkontoer		
60094701	Norges Bank KK / innbetalinger	4 210 896
60094702	Norges Bank KK / utbetalinger	-28 122 227
717052	Endring i mellomværende med statskassen	-992 906
Sum rapportert		0

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET

KONTO	TEKST	31.12.2023	31.12.2022	ENDRING
717052	Mellomværende med statskassen	-3 697 116	-2 704 210	-992 906

NOTE A

Forklaring av samlet tildeling utgifter.

Tall i 1 000 kroner

KAPITTEL OG POST	OVERFØRT FRA I FJØR	ÅRETS TILDELINGER	SAMLET TILDELING
176001	69 150	2 360 180	2 429 330
176044	39 477	96 878	136 355
176045	1 095 529	21 011 376	22 106 905
176048	70 573	206 700	277 273
176075	0	192 953	192 953

NOTE B

Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år.

Tall i 1 000 kroner

KAPITTEL OG POST	STIKKORD	MERUT-GIFT(-)/MINDRE-UTGIFT	UTGIFTSFØRT AV ANDRE IHT. AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	MERUT-GIFT(-)/MINDREUT-GIFT ETTER AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	MERINN-TEKTER / MINDREINN-TEKTER(-) IHT. MER-INNTEKTS-FULLMAKT	GRUNN-LAG FOR OVER-FØRING	MAKSI-MALT OVER-FØRBART BELØP *	MULIG OVER-FØRBART BELØP BEREGNET AV VIRK-SOMHETEN
176001/476001	«kan nyttes under kap. 1760, post 45»	11 757		11 757	54 118	65 875	118 009	65 875
176044	«kan overføres»	41 657		41 657		41 657	274 101	41 657
176045/476045	«kan overføres»	-144 839	-48 406	-193 245	461 745	268 500	40 613 578	268 500
176048/476048	«kan overføres»	75 520		75 520	-204 321	-128 801	563 935	-128 801
176075	«kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44»	1		1		1	326 432	1
Totalt		-15 904	-48 406	-64 310	311 542	247 232	41 896 055	247 232

* Maksimalt beløp som kan overføres, er 5 prosent av årets tildeling på driftspostene 01–29, eller summen av de siste to års tildeling for poster med stikkordet «kan overføres». Vi legger til grunn at beregnede overføringer er basert på våre tildelinger.

Stikkordet «kan overføres» innebærer at eventuelt gjenværende midler kan overføres til neste budsjettermin, men maksimalt et beløp tilsvarende summen av de foregående to års bevilgninger.

Stikkordet «kan nyttes under» innebærer fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under andre kapitler og poster merket med stikkordet.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Forsvarsmateriell har fullmakt til å postere merverdiavgift på kapittel 1633, post 01, jf. rundskriv R-116 fra Finansdepartementet. Posteringene på dette kapitlet omfattes av nettoføringsordningen og er ikke en del av et

ordinært merverdiavgiftsoppgjør i henhold til lov om merverdiavgift.

Det ble i 2023 gitt en belastningsfullmakt på Forsvarsmateriells tildeling på kapittel 1760 post 45 på inntil 50 millioner kroner. Belastningsfullmakten er gitt til Forsvaret.

ARTSKONTORRAPPORTERING

Tall i 1 000 kroner

DRIFTSINNEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	31.12.2023	31.12.2022
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	339 495	890 110
Salgs- og leieinnbetalinger	481 760	409 275
Andre innbetalinger	645 483	26 611
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	<i>1 466 738</i>	<i>1 325 996</i>
DRIFTSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET		
Utbetalinger til lønn	1 710 598	1 562 628
Andre utbetalinger til drift	23 122 340	20 218 398
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	<i>24 832 938</i>	<i>21 781 026</i>
Netto rapporterte driftsutgifter	23 366 200	20 455 030
INVESTERINGS- OG FINANSINNEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET		
Innbetaling av finansinntekter	75 440	39 594
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	<i>75 440</i>	<i>39 594</i>
INVESTERINGS- OG FINANSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET		
Utbetaling til investeringer	33 841	14 620
Utbetaling av finansutgifter	173 389	38 133
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	<i>207 230</i>	<i>52 753</i>
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	131 790	13 159
INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	181 321	239 908
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	<i>181 321</i>	<i>239 908</i>
TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	193 993	135 484
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>	<i>193 993</i>	<i>135 484</i>
INNEKTER OG UTGIFTER RAPPORTERT PÅ FELLESKAPITLER		
Grupplivsforsikring konto 1985 (ref. kapittel 5309, inntekt)	-1 910	-1 909
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kapittel 5700, inntekt)	-217 190	-191 101
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kapittel 1633, utgift)	1 612 677	1 121 668
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	<i>1 393 577</i>	<i>928 658</i>
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	24 904 237	21 292 422

OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Tall i 1 000 kroner

EIENDELER OG GJELD	31.12.2023	31.12.2022
Fordringer	2 379	530
Kontanter	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	6 343	6 758
Skyldig skattetrekk	-69 854	-60 492
Skyldige offentlige avgifter	-229 807	-68 507
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse	-36 093	-50 834
Mottatt forskuddsbetaling	-3 370 084	-2 531 666
Annen gjeld	0	0
Sum mellomværende med statskassen	-3 697 116	-2 704 210

VIRKSOMHETS- REGNSKAP

REGNSKAPSPRINSIPPER

Forsvarsmateriell er en bruttobudsjettert virksomhet som fører og rapporterer virksomhetsregnskap i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Årsregnskapet er utarbeidet etter bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv, krav fra Finansdepartementet og SRS, med følgende innvilgede unntak:

Forsvarsmateriell har fått innvilget unntak fra SRS 17 *Anleggsmidler* punkt 4, og kan benytte en beløpsgrense på 100 000 kroner i stedet for 50 000 kroner for balanseføring av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Forsvarsmateriell har også fått unntak fra kravene i SRS 3 *Prinsippendring, estimatendring og korrigerende av feil*, punkt 16–18, samt SRS 12 *Beholdninger av varer og driftsmateriell*, punkt 6. Unntaket gjelder kravet om at egne fremskaffelseskostnader skal inngå som en del av anskaffelseskost for *Varelager under tilvirkning* i perioden 1.1.2016 til 31.12.2019, da Forsvarsmateriell ikke har hatt systemer for å registrere denne typen kostnader for fremskaffelse av materiell for overføring til Forsvaret.

Konsekvensen av unntaket er at Forsvarsmateriell viser en for lav anskaffelseskost

for *Varelager under tilvirkning* i henhold til SRS 12, samt at resultatførte lønnskostnader er tilsvarende for høye for regnskapsårene 2016–2019. Det har ikke vært mulig i ettertid å estimere disse kostnadene med rimelig sikkerhet.

For regnskapsårene 2020 til 2023 er egne fremskaffelseskostnader inkludert i anskaffelseskost i henhold til standarden. Egne fremskaffelseskostnader består av lønnskostnader samt andre tilvirkningskostnader.

Forsvarsmateriell utarbeider ikke kontantstrømoppstilling. Tilnærmet lik informasjon presenteres i artskontorrapporteringen, som er en del av årsregnskapet.

Overføringer av investeringer til Forsvaret

Overføringer fra *Varelager under tilvirkning* i Forsvarsmateriell til *Anleggsmidler* i Forsvaret bokføres når materiellet tas i bruk i Forsvaret. Overføringen dokumenteres med overføringsprotokoll, regnskapsmessig overføringsbilag og prosjektregnskap. Forsvarsmateriell benytter anskaffelseskost som grunnlag for overføringsverdien. Ved store anskaffelser legges kontraktsverdi i fremmed valuta til grunn, fordi endelig anskaffelseskost ikke er kjent før anskaffelsen er ferdigstilt.

I forbindelse med store investeringer utbetales det forskudd til leverandører. Forskuddene omregnes til valutakurs på tidspunktet for utbetaling. De samme valutakursene benyttes ved omregning av kontraktsverdier

i utenlandsk valuta. I tilfeller hvor forskudd er utbetalt i flere rater, skal en veid valutakurs legges til grunn ved omregning av kontraktsverdier.

Overførte kontraktsverdier til Forsvaret reduserer verdi av *Varelager under tilvirkning* i Forsvarsmateriell, med motpost i balansen på *Avregnet med statskassen*. Overføringene gjøres vederlagsfritt. Ved avslutning av investeringsprosjekter hvor kontraktsverdi er lagt til grunn ved overføringen, vil eventuell resterende verdi på prosjektene overføres til Forsvaret.

Overføringer fra prosjektbeholdninger

Ved overføring av prosjektbeholdninger til Forsvaret reduseres *Beholdning av varer og driftsmateriell*.

Overføring av materiell fra Forsvaret i forbindelse med avhending

Ved avhending av materiell skal *Beholdning av varer og driftsmateriell* og *Anleggsmidler* overføres fra Forsvaret til Forsvarsmateriell for avhending. Disse skal være nedskrevet til virkelig verdi før overføring til Forsvarsmateriell finner sted. Anleggsmidler og beholdninger som overtas fra Forsvaret bokføres til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet, hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Inntekt fra bevilgninger tilsvarer differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten, noe som resulterer i at årets aktivitet viser null.

Kostnader

Ressursforbruket som knytter seg til de transaksjonsbaserte inntektene, kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Ressursforbruket som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres. Varemottakstidspunktet er styrende for kostnadsføring eller beholdningsøkning.

Pensjoner

SRS 25 *Ytelser til ansatte* legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til bokføring av pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Det innebærer at virksomheten betaler en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er à jour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Leieavtaler

Forsvarsmateriell har valgt å benytte forenklet metode i henhold til SRS 13 *Leieavtaler* og behandler alle leieavtaler som operasjonelle. I all hovedsak er leiekontrakter knyttet til leie av lokaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på tre år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på 100 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er

balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger. Kontorinventar og IKT-utstyr med utnyttbar levetid på tre år eller mer er balanseført som egne grupper. Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved en eventuell bruksendring dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler / langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Regnskapslinjen inneholder i hovedsak investeringsprosjekter som anskaffes for overføring til Forsvaret, spesifisert som *Varelager under tilvirkning*, samt prosjektbeholdninger og driftsmateriell.

Varelager under tilvirkning

Forsvarsmateriells investeringsprosjekter anskaffer materiell som Forsvaret skal overta ved ferdigstilling og driftssetting. Ved driftssetting av varer under tilvirkning oppføres anleggsmiddelet i Forsvaret i henhold til overføringsprotokollen. Tilvirkning av varelager føres til anskaffelseskost og omfatter alle kjøpsutgifter pådratt for å

bringe beholdningene til deres nåværende plassering og tilstand, inklusive egne frem-skaffelseskostnader fra 1.1.2020.

Prosjektbeholdninger

Beholdninger av varer og driftsmateriell er verdsatt til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi i tråd med SRS 12. Netto realisasjonsverdi er generelt vurdert til å være lik anskaffelseskost fordi Forsvarsmateriells omløpsmiddelbeholdninger i all hovedsak består av driftsmidler til bruk i tjenesteproduksjon og ikke for videresalg. I løpende drift blir verdien på beholdningene verdsatt etter prinsippet om glidende gjennomsnittspris. Forsvarsmateriell overfører beholdninger til Forsvaret vederlagsfritt.

Driftsmateriell

Beholdninger av driftsmateriell er verdsatt til anskaffelseskost. Forsvarsmateriell har valgt å nedskrive driftsmateriell innkjøpt under kontrakt med NHIndustries og har rettet krav om tilbakeføringsoppgjør og erstatning mot leverandøren. Kravene er bestridt, og det er usikkerhet om utfallet av saken.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fra-drag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12. lagt til grunn. Ved forskuddsbetalinger til leve-randører får Forsvarsmateriell en fordring som gjøres opp ved leveranse av materiell. Fordringen er ikke en finansiell eiendel og bokføres til valutakurs på betalingstids-punktet. Det er følgelig ingen valutarisiko knyttet til oppgjøret.

Oppgjør ved mottak av materiell som er forskuddsbetalt, skal bokføres til valutakurs ved utbetaling av forskuddet. For investerings-prosjekter omfattet av forskuddsordninger, hvor forskuddene utbetales på ulike tidspunkt, beregnes det en veid gjennom-snittskurs basert på faktisk valutakurs ved utbetalinger.

Statlige virksomheter har ikke adgang til å utøve valutasikring. Forsvarsmateriell er en statlig virksomhet som i stor grad anskaffer materiell og tjenester fra utlandet, og er således eksponert for valutarisiko.

Forskuddsbetalte kostnader

Forskuddsbetalte kostnader omfatter utbe-talinger til blant annet Joint Program Office (JPO) for F-35 kampfly, Foreign Military Sales (FMS), NATO Support and Procurement Agency (NSPA), NATO Seasparrow Project Office (NSPO) og andre forskudd.

Deltakelsen i den internasjonale kampfly-anskaffelsen er regulert gjennom en myndighetsavtale mellom alle deltakernasjoner. Avtalen regulerer utbetalingsprosedyrer og krever innestående beløp på bankkonto i USA pålydende dekning for påfølgende kvartals utgifter. Utbetaling av forskuddsbeløp overføres til bankkontoer i USA. Uttak fra bankkontoene gjøres basert på godkjente fakturaer fra leverandørene. Forsvarsmateriell mottar fakturakopier og oversikt over hvilke leveranser som ligger til grunn. Forsvarsmateriell regnskapsfører deretter reduksjon av forskudd mot henholdsvis *Varelager under tilvirkning*, *Forskuddsbetalte kostnader* eller kostnader.

Forsvarsmateriell har en rekke FMS-avtaler som benyttes i forbindelse med investeringsprosjekter. FMS er en ordning for salg av militært materiell fra amerikanske leverandører til andre nasjoner. For å kunne gjennomføre anskaffelser av materiell plikter den enkelte nasjon å bruke denne ordningen. Forsvaret har siden 1995 hatt en Special Billing Arrangement (SBA) med US Government når det gjelder FMS-betalinger. SBA krever betaling etter forbruk, og det skal til enhver tid være dekning for de tre påfølgende måneders forbruk på bankkonto i USA.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av Forsvarsmateriells eiendeler og gjeld og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer til staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer til staten presenteres etter periodisert prinsipp.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter periodisert prinsipp.

Statens konsernkontoordning

Forsvarsmateriell omfattes av statens konsernkontoordning, noe som innebærer at alle inn- og utbetalinger gjøres opp mot oppgjørskonto i Norges Bank. Forsvarsmateriell tilføres ikke likvider, men har trekkrettighet på statens konsernkonto. Mellomværende inngår i *Avregnet med statskassen*.

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Hendelser etter balansedagen

Forsvarsmateriell er ikke kjent med vesentlige hendelser etter 31.12.2023 som ikke er hensyntatt i årsregnskapet for 2023.

RESULTATREGNSKAP

Tall i 1 000 kroner

	NOTE	31.12.2023	31.12.2022
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	3 545 601	3 937 252
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	544 699	389 664
Salgs- og leieinntekter	1	459 905	141 205
Andre driftsinntekter	1	651 426	53 680
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>5 201 631</i>	<i>4 521 801</i>
Driftskostnader			
Varekostnader	2	731 702	56 437
Lønnskostnader	3	1 423 244	1 209 417
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	21 885	18 751
Andre driftskostnader	6	2 916 277	3 278 637
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>5 093 109</i>	<i>4 563 243</i>
Driftsresultat		108 522	-41 442
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	7	128 321	104 786
Finanskostnader	7	236 843	63 344
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>-108 522</i>	<i>41 442</i>
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	8	0	0
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	9	181 321	239 908
Avregning med statskassen, innkrevningsvirksomhet		181 321	239 908
<i>Sum innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	10	193 993	135 484
Avregning med statskassen, tilskuddsforvaltning		193 993	135 484
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

BALANSE

Tall i 1 000 kroner

	NOTE	31.12.2023	31.12.2022
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	4	315	353
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		315	353
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	5	9 094	1 452
Maskiner og transportmidler	5	12 821	13 929
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	86 747	65 502
<i>Sum varige driftsmidler</i>		108 662	80 883
III Finansielle anleggsmidler			
Andre langsiktige fordringer		167	99
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		167	99
Sum anleggsmidler		109 144	81 335
B. Omløpsmidler			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	11	1 732 112	780 959
Varelager under tilvirkning	11	26 741 880	22 008 014
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		28 473 992	22 788 973
II Fordringer			
Kundefordringer	12	72 658	50 902
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	13	233 586	38 023
Andre fordringer	14	21 714 912	21 599 133
<i>Sum fordringer</i>		22 021 156	21 688 058
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd	15	6 343	6 758
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		6 343	6 758
Sum omløpsmidler		50 501 491	44 483 789
SUM EIENDELER		50 610 634	44 565 124

Tall i 1 000 kroner

	NOTE	31.12.2023	31.12.2022
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapskapital			
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	8	45 587 704	40 944 904
<i>Sum avregninger</i>		45 587 704	40 944 904
Sum statens kapital		45 587 704	40 944 904
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
II Annen langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	16	3 545	6 568
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		3 545	6 568
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		343 277	248 925
Skyldig skattetrekk	17	69 861	60 499
Skyldige offentlige avgifter	18	266 574	93 973
Avsatte feriepenger		139 320	126 442
Mottatt forskuddsbetaling	13	3 858 183	3 003 837
Annen kortsiktig gjeld	19	342 169	79 976
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		5 019 384	3 613 652
Sum gjeld		5 022 929	3 620 220
SUM STATENS KAPITAL OG GJELD		50 610 634	44 565 124

NOTER

NOTE 1 | DRIFTSINNTEKTER

Tall i 1 000 kroner

INNTEKT FRA BEVILGNINGER	31.12.2023	31.12.2022
Inntekt fra bevilgning fra overordnet departement	3 545 601	3 937 252
Sum inntekt fra bevilgninger	3 545 601	3 937 252

INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER		
Tilskudd fra NATO ¹	544 692	387 659
Andre tilskudd og overføringer	7	2 005
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	544 699	389 664

SALGS- OG LEIEINNTEKTER		
Salgsinntekter ²	458 754	141 211
Leieinntekter	1 151	-6
Sum salgs- og leieinntekter	459 905	141 205

ANDRE DRIFTSINNTEKTER		
Salgssum ved avgang anleggsmidler ³	610 593	40 739
Royalties	19 028	17 458
Andre driftsinntekter	21 805	-4 517
Sum andre driftsinntekter	651 426	53 680

Sum driftsinntekter	5 201 631	4 521 801
----------------------------	------------------	------------------

- 1 Tilskudd fra NATO vil variere mellom regnskapsårene basert på aktivitet i prosjekter generert i NATOs regi.
- 2 Økningen i salgsinntekter 2023 knyttes hovedsakelig til P1137 salg av missiler til UK (244,9 MNOK).
- 3 Salgssum ved avgang anleggsmidler er i hovedsak inntektsføring knyttet til F-16.

NOTE 2 | VAREKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Donasjoner ¹	251 423	0
Forbruk av innkjøpte varer og tjenester	480 279	56 437
Sum varekostnader	731 702	56 437

1 Verdi av donerte beholdninger til Ukraina er bokført som varekostnad og har derfor ingen tilhørende inntekt.

NOTE 3 | LØNNSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Lønn	1 065 324	1 005 031
Overtid	47 276	40 648
Variable tillegg ¹	54 621	38 953
Annen lønn ²	6 321	16 748
Avgangsstimulerende tiltak	274	322
Feriepenger	144 060	133 638
Arbeidsgiveravgift	224 368	193 590
Pensjonskostnader ³	216 618	153 900
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler ⁴	-342 158	-372 970
Sykepenger og andre refusjoner	-28 349	-34 025
Godtgjørelse til vernepliktige	6	22
Andre ytelser ⁵	34 883	33 560
Sum lønnskostnader	1 423 244	1 209 417
Antall utførte årsverk (årgjennomsnitt)	1 540	1 524
Antall avtalte årsverk per 31.12.	1 523	1 463
Antall ansatte per 31.12.	1 533	1 470

1 Variable tillegg relatert til reiseaktivitet, fartøytjeneste, øvelse og vakt har økt i 2023.

2 Annen lønn er periodiseringer av opptjent fleksitid, påløpte feriedager og overtid samt bonus- og andre lønnsavsetninger. Fra 2022 inngår flere tidkoder for påløpt overtid og fleksitid.

3 Forsvarsmateriell betaler pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Pensjonspremien vil variere gjennom året som følge av virksomhetsspesifikk hendelsesbasert pensjonspremiemodell. Arbeidsgivers andel av pensjonspremien er beregnet til 14,6 prosent for 2023, mot 15,2 prosent for 2022. Faktisk premiesats for arbeidsgiverandelen utgjorde 15,9 prosent i 2023, mot 14,6 prosent i 2022. Økning i pensjonskostnader skyldes i hovedsak endringspremie relatert til økt pensjonsforpliktelse som følge av lønnsoppgjøret i 2023.

4 Forsvarsmateriell benytter aktivitetsbasert timeregistrering for registrering av egne kostnader (lønn og andel driftskostnader) som inngår i anskaffelseskost for varelager under tilvirkning, jfr. note 6 Andre driftskostnader. Reduksjon i 2023 skyldes hovedsakelig nedgang i registrerte prosjekttimer knyttet til anleggsmidler.

5 Andre ytelser består av oppgavepliktige godtgjørelser, yrkesskadepremie, gruppelivsforsikring og andre personalkostnader.

NOTE 4 | IMMATERIELLE EIENDELER

Tall i 1 000 kroner

2023	PROGRAMVARE OG LIGNENDE RETTIGHETER
Anskaffelseskost 1.1.2023	374
Akkumulerte avskrivninger 1.1.2023	22
Bokført verdi 1.1.2023	353
Tilgang i 2023	0
Ordinære avskrivninger i 2023	37
Anskaffelsesverdi 31.12.2023	374
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2023	59
Bokført verdi 31.12.2023	315

Økonomisk levetid

5 år / lineært

NOTE 5 | VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1 000 kroner

2023	BYGNINGER OG ANNEN FAST EIENDOM	MASKINER OG TRANS- PORTMIDLER	DRIFTS- LØSØRE, INVENTAR OG VERKTØY	TOTAL
Anskaffelseskost 1.1.2023	1 801	20 081	168 726	190 608
Akkumulerte avskrivninger 1.1.2023	349	6 152	103 224	109 725
Bokført verdi 1.1.2023	1 452	13 929	65 502	80 883
Tilgang i 2023	7 700	490	41 437	49 627
Ordinære avskrivninger i 2023	58	1 598	20 192	21 848
Anskaffelsesverdi 31.12.2023	9 501	20 571	210 163	240 235
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2023	407	7 750	123 416	131 573
Bokført verdi 31.12.2023	9 094	12 821	86 747	108 662
Økonomisk levetid	10-60 år Lineært	3-15 år Lineært	3-15 år Lineært	

NOTE 6 | ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Husleie ¹	53 855	50 136
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	7 108	782
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler ²	45 670	77 911
Leie av maskiner, inventar og lignende ^{1,3}	85 637	53 013
Mindre utstyrsanskaffelser	33 684	121 617
Nedskrivning beholdninger NH90 ⁴	193 103	967 614
Ammunisjon	146	9 498
Arbeidsklær	3 866	3 917
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv. ⁵	583 448	170 345
Kjøp av konsulent tjenester ⁶	685 678	524 863
Kjøp av andre fremmede tjenester ⁶	1 036 231	1 210 373
Reiser og diett	108 438	82 048
Tap på fordringer	224	0
Andel driftskostnader aktivert ved egenutvikling anlegg	-23 249	-18 167
Øvrige driftskostnader	102 438	24 687
Sum andre driftskostnader	2 916 277	3 278 637

1 Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Tall i 1 000 kroner

	PROGRAM- VARE OG LIGNENDE RETTIGHETER	MASKINER OG TRANS- PORTMIDLER	DRIFTS- LØSØRE, INVENTAR, VERKTØY OG LIGNENDE	TOTALT LEIE AV MASKINER, INVENTAR OG LIGNENDE	TOMTER, BYGNINGER OG ANNEN FAST EIENDOM	TOTALT
Varighet inntil 1 år	27 766	3 175	64	31 005	0	31 005
Varighet 1 - 5 år	26 411	1 596	1 023	29 031	13 149	42 180
Varighet over 5 år	25 589	10	2	25 601	40 706	66 307
Sum operasjonelle leieavtaler	79 766	4 781	1 089	85 637	53 855	139 492

Programvare og lignende rettigheter med varighet over 5 år gjelder FIS Basislisenser. Husleie med varighet 1–5 år er knyttet til leiekostnader i USA for personell i kampflyavdelingen.

- Nedgang i andre kostnader til drift av eiendom og lokaler knyttes i all hovedsak til reduserte strømkostnader.
- Lisenser til datasystemer har økt i 2023 og knyttes i stor grad til IFS lisenskostnader for P6023 videreføring av NSM og P6346 nye ubåter (totalt 34,3 MNOK).
- Kontrakten med NHIndustries ble hevet i 2022. Rettsvirkningen av hevingen er blant annet at det skal skje et tilbakeføringsoppgjør der anskaffet materiell skal tilbakeleveres til NHIndustries og betalingene for materiellet tilbakeføres. I henhold til forsiktighetsprinsippet er materiell innkjøpt under kontrakten med NHIndustries kostnadsført grunnet heving av kontrakten.
- Økning av reparasjon og vedlikehold av maskiner er i hovedsak utviklingskostnader knyttet til P6023 videreføring av NSM (315,3 MNOK).

6 Spesifikasjon av konsulent- og andre fremmede tjenester per 31.12.2023

Tall i 1 000 kroner

	KONSULENT-TJENESTER	ANDRE FREMMEDE TJENESTER	TOTAL
Anskaffelse av F-35 kampfly ⁷	55 383	423 041	478 424
Andre investeringsprosjekter ⁸	491 346	551 005	1 042 351
Økonomi, revisjon og jus	6 296	0	6 296
Utvikling programvare, IKT-løsninger og lignende ⁹	10 009	0	10 009
Andre konsulenttenester ¹⁰	119 239	0	119 239
Organisasjonsutvikling og kommunikasjonsrådgivning	3 405	0	3 405
Tjenester til løpende driftsoppgaver IKT	0	13 845	13 845
Innleid personell fra vikarbyrå og lignende	0	1 121	1 121
Andre fremmede tjenester ¹¹	0	47 219	47 219
Sum kjøp av fremmede tjenester	685 678	1 036 231	1 721 909

6 Spesifikasjon av konsulent- og andre fremmede tjenester per 31.12.2022

Tall i 1 000 kroner

	KONSULENT-TJENESTER	ANDRE FREMMEDE TJENESTER	TOTAL
Anskaffelse av F-35 kampfly ⁷	58 789	418 049	476 838
Andre investeringsprosjekter ⁸	338 111	744 436	1 082 547
Økonomi, revisjon og jus	2 495	0	2 495
Utvikling programvare, IKT-løsninger og lignende ⁹	5 469	0	5 469
Andre konsulenttenester ¹⁰	118 402	0	118 402
Organisasjonsutvikling og kommunikasjonsrådgivning	1 597	0	1 597
Tjenester til løpende driftsoppgaver IKT	0	13 686	13 686
Innleid personell fra vikarbyrå og lignende	0	1 405	1 405
Andre fremmede tjenester ¹¹	0	32 797	32 797
Sum kjøp av fremmede tjenester	524 863	1 210 373	1 735 236

- 7 Andre fremmede tjenester relatert til anskaffelse av F-35 kampfly påvirkes av periodisk aktivitet. Luftforsvaret har tatt over kontrakt for vedlikehold og utdanning av personell fra 2022, hvor det i en overgangsperiode vil påløpe kostnader knyttet til tidligere inngåtte kontrakter.
- 8 Nivået på andre investeringsprosjekter vil variere ut fra hvilke typer prosjekter som fremskaffes i perioden. Konsulent- og andre fremmede tjenester knyttes til forprosjekt og utviklingsprosjekter, herunder NATO-finansierte prosjekter (338,1 MNOK) og programmene MAST og Mime (360,9 MNOK).
- 9 Nivå på utviklingskostnader vil variere mellom de enkelte regnskapsårene ut fra hvilke aktiviteter som gjennomføres.
- 10 For andre konsulenttenester inngår blant annet kostnader for omstilling som en del av sektorreformen, administrasjon av materielldata, konvertering av materielldata fra IFS til SAP og konfigurasjonsstyring av fregatter.
- 11 Andre fremmede tjenester består i hovedsak av avhendingskostnader.

NOTE 7 | FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Finansinntekter		
Valutagevinst (agio)	128 321	104 786
Sum finansinntekter	128 321	104 786
Finanskostnader		
Rentekostnad	111	42
Valutatap (disagio)	236 708	63 272
Annen finanskostnad	24	30
Sum finanskostnader	236 843	63 344

Forsvarsmateriell har ikke adgang til å sikre seg mot valutasingninger. Virksomheten har betydelige utbetalinger i fremmed valuta, blant annet gjennom forskuddsordningen for kampflyanskaffelsen samt FMS-ordningen.

Det er flere vesentlige poster i balansen i utenlandsk valuta. Svingninger i valutakurs har resultert i høye agiobeløp i perioden, spesielt for euro og amerikanske dollar.

NOTE 8A | AVREGNET MED STATSKASSEN

Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022	ENDRING
Avregnet med statskassen	45 587 704	40 944 904	4 642 800

Tall i 1 000 kroner

ENDRING I AVREGNET MED STATSKASSEN BESTÅR AV	31.12.2023
Konsernkontoer i Norges Bank	
- Konsernkonto utbetaling	-28 122 227
+ Konsernkonto innbetaling	4 210 896
<i>Netto trekk konsernkonto</i>	<i>-23 911 331</i>
Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomhetens drift (er gjennomstrømningsposter)	
- Innbetaling innkreivingsvirksomhet og andre overføringer	-181 321
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer	193 993
Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen	
+ Inntektsført fra bevilgning	3 545 601
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift	-219 100
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	1 602 864
+ Avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell ¹	14 218 083
+ Avregning mellom andre etater og Forsvarsmateriell	104 827
Andre avstemmingsposter	
Korrigerig av avsetning for feriepenger (ansatte som går over i annen statlig stilling)	3 585
Andre avstemmingsposter	0
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto	-4 642 800
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen	0
Sum endring i avregnet med statskassen	-4 642 800

1 Avregninger mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell

Overføring til drift	13 493 011
Andre overføringer til Forsvaret	725 072
Sum avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell	14 218 083

NOTE 8B

FORSKJELLEN MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023 SPESIFISERING AV BOKFØRT AVREGNING MED STATSKASSEN	31.12.2023 SPESIFISERING AV RAPPORTERT MELLOMVÆREN- DE MED STATSKASSEN	FORSKJELL
<i>Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse</i>			
Immaterielle eiendeler	315	0	315
Varige driftsmidler	108 662	0	108 662
<i>Sum</i>	<i>108 977</i>	<i>0</i>	<i>108 977</i>
<i>Finansielle anleggsmidler</i>			
Andre fordringer	167	0	167
<i>Sum</i>	<i>167</i>	<i>0</i>	<i>167</i>
<i>Omløpsmidler</i>			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	28 473 992	0	28 473 992
Kundefordringer	72 658	0	72 658
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	233 586	0	233 586
Andre fordringer	21 714 912	2 379	21 712 533
Bankinnskudd, kontanter og lignende	6 343	6 343	0
<i>Sum</i>	<i>50 501 490</i>	<i>8 722</i>	<i>50 492 768</i>
<i>Langsiktige forpliktelser og gjeld</i>			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	0	0	0
Øvrig langsiktig gjeld	3 545	0	3 545
<i>Sum</i>	<i>3 545</i>	<i>0</i>	<i>3 545</i>
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld	343 277	0	343 277
Skyldig skattetrekk	69 861	69 854	7
Skyldige offentlige avgifter	266 574	229 807	36 767
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse	0	36 093	-36 093
Avsatte feriepengar	139 320	0	139 320
Mottatt forskuddsbetaling	3 858 183	3 370 084	488 099
Annen kortsiktig gjeld	342 169	0	342 169
<i>Sum</i>	<i>5 019 384</i>	<i>3 705 838</i>	<i>1 313 546</i>
Sum	45 587 704	-3 697 116	49 284 820

NOTE 9 | INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Renteinntekter ¹	179 240	239 019
Andre inntekter	2 081	889
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	181 321	239 908

- 1 Renteinntekter er relatert til forskuddsbetalinger innenfor FMS-ordningen og fordeles mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell basert på eierskapet til de respektive prosjektene. Renteinntekter for 2022 er hovedsakelig fra oppgjør av bankgaranti knyttet til forskuddsbetaling av leveranser av NH90 og tilknyttet materiell (202,6 MNOK). Kontrakten med NHIndustries ble hevet i 2022, og Forsvarsmateriell mottok betaling under bankgarantier stilt i anledning kontrakten.

NOTE 10 | ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Tilskudd til finansielle foretak ¹	0	2 005
Tilskudd til utlandet ²	193 993	133 479
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	193 993	135 484

- 1 Tilskudd til finansielle foretak består av FoU-prosjektmidler.
- 2 Tilskudd til utlandet gjelder kostnadsførte utbetalinger til NATO, som er Norges tilskudd til fellesfinansierte prosjekter i regi av alliansen. Beløpet vil variere fra år til år i takt med aktivitetsnivået i NATO.

NOTE 11

BEHOLDNINGER AV VARER OG DRIFTSMATERIELL

(VARELAGER UNDER TILVIRKNING OG PROSJEKTBEHOLDNINGER)

Tall i 1 000 kroner

ANSKAFFELSESKOST	31.12.2023	31.12.2022
Lager teknisk materiell	687 636	534 554
Lager sanitetsforbruksmateriell	2 403	574
Lager forbruksmateriell	54 539	64 320
Lager datamaskiner	7 317	9 321
Lager arbeidsklær	159 094	4 398
Lager verktøy	26 430	25 397
Lager ammunisjon ¹	445 038	151 564
Lagerbeholdninger (periodiseringer) ²	409 061	46 207
<i>Anskaffelseskost varer</i>	<i>1 791 518</i>	<i>836 335</i>
Ukurans i innkjøpte varer (ferdigvarer) ³	-59 406	-55 376
<i>Beholdninger av varer og driftsmateriell</i>	<i>1 732 112</i>	<i>780 959</i>
Varelager under tilvirkning ⁴	26 741 880	22 008 014
Sum beholdning av varer og driftsmateriell	28 473 992	22 788 973

- Lager ammunisjon er i hovedsak knyttet til anskaffelsen av F-35 kampfly og P-8A maritime patruljefly.
- Periodiseringer er i all hovedsak avsetninger for ikke registrerte varemottak knyttet til innkjøpsordningen Foreign Military Sales.
- Ukurans skyldes at materiell er forringet i den grad at det ikke er mulig å benytte, eller at det er besluttet at materiellet av andre årsaker ikke kan brukes. Ukurans knyttes i hovedsak til nedskrivning av materiell innkjøpt under kontrakt med NHIndustries (42,4 MNOK). Kontrakten er hevet, og materiellet skal tilbakeleveres til NHIndustries. I henhold til forsiktighetsprinsippet er materiell innkjøpt fra NHIndustries kostnadsført. Økning i 2023 knyttes til nedskrivning av materiell innkjøpt under NHIndustries (3,2 MNOK).

4 Tilgang og de største overføringene til Forsvaret

Tall i 1 000 kroner

PROSJEKT	INNGÅENDE SALDO 1.1.2023	TILGANG 2023	OVERFØRT TIL FORSVARET	SALDO PER 31.12.2023
2047 P-8A Poseidon maritime patruljefly ⁵	440 611	1 658 121	1 949 988	148 744
2078 Luftovervåking	57 498	445 865	0	503 363
5045 Broleggerpanservogn	317 465	187 974	438 966	66 473
6346 Nye ubåter	353 561	56 720	0	410 281
6615 Nye kystvaktartøy ⁶	3 316 736	2 796 118	4 628 890	1 483 964
7602 F-35-programmet - anskaffelse ⁷	8 587 606	6 934 583	2 902 621	12 619 568
Øvrige prosjekter	8 934 537	6 147 496	3 572 546	11 509 486
Sum	22 008 014	18 226 877	13 493 011	26 741 880

Forsvarsmateriell har fått unntak fra SRS 3 *Prinsippendring, estimatendring og korrigering av feil* og SRS 12 *Beholdninger av varer og driftsmateriell* for regnskapsårene frem til 2020 vedrørende aktivering av lønnskostnader og andre tilvirkningskostnader til *Varelager under tilvirkning*. Konsekvensen av unntaket er at Forsvarsmateriell viser lavere verdi på *Varelager under tilvirkning* enn hva den ville vært om vi hadde fulgt standard i SRS 12 fra etableringen av Forsvarsmateriell i 2016. Se nærmere beskrivelse i prinsippnote.

- I 2023 er ett maritimt patruljefly overført til Forsvaret.
- Det er overført to nye kystvaktartøy til Forsvaret i 2023.
- I 2023 er det overført tre F-35 kampfly til Forsvaret.

NOTE 12 | KUNDEFORDRINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Kundefordringer til pålydende	72 658	50 902
Sum kundefordringer	72 658	50 902

NOTE 13 | OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER OG MOTTATTE FORSKUDDSBETALINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Opptjente, ikke fakturerte driftsinntekter	233 586	38 023
Sum opptjente, ikke fakturerte driftsinntekter	233 586	38 023
Mottatt forskuddsbetaling (gjeld) ¹	3 858 183	3 003 837
Sum mottatt forskuddsbetaling	3 858 183	3 003 837

1 Mottatt forskuddsbetaling gjelder i hovedsak salg av F-16 og innbetalinger fra andre NATO-land for fellesfinansierte samarbeidsprosjekter.

NOTE 14 | ANDRE FORDRINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Forskuddsbetalt lønn	4 028	4 270
Reiseforskudd	971	681
Andre fordringer på ansatte	183	78
Andre fordringer	-1 010	-2 281
Andre forskuddsbetalte kostnader ¹	21 710 741	21 596 385
Sum andre fordringer	21 714 912	21 599 133

1 Spesifikasjon av andre forskuddsbetalte kostnader

	31.12.2023	31.12.2022
Forskudd FMS og NSPA ²	4 787 777	7 224 219
Bankkonto FMS ³	1 919 668	2 430 787
Bankkonto knyttet til investering F-35	2 009 855	3 482 766
Forskudd øvrige prosjekter ⁴	12 993 441	8 458 613
Sum forskuddsbetalte kostnader	21 710 741	21 596 385

2 Forskudd FMS og NSPA er beløp trukket fra bankkonto FMS for varer og tjenester som ikke er levert.

3 Bankkonto FMS er saldo for forskuddsbetalinger som ikke er betalt videre til leverandører i FMS-ordningen.

Store prosjekter har gjerne en anskaffelsesperiode som går over flere år, og betaling til leverandør skjer gjerne ved avtalte milepæler. Dette fører til at en andel av *Andre forskuddsbetalte kostnader* vil ha en varighet som overstiger tolv måneder frem i tid. Hele beløpet presenteres som omløpsmidler, da det er knyttet til anskaffelser av *Varelager under tilvirkning* som har tilsvarende klassifisering.

4 Økning av forskudd i 2023 knyttes i hovedsak til P9360 Stridsvognkapasitet til Hæren (2 639,3 MNOK), P6346 Nye ubåter (838,5 MNOK) og P2078 Luftovervåking (570,1 MNOK).

NOTE 15 | BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Bankinnskudd	6 343	6 758
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	6 343	6 758

NOTE 16 | ANNEN LANGSIKTIG GJELD

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Avsatt T-35 bonus ¹	3 545	6 568
Sum annen langsiktig gjeld	3 545	6 568

- 1 T-35-bonus er sluttavtaler for avdelingsbefal. Avsetningen inneholder estimat av påløpt bonus inklusive arbeidsgiveravgift. Nedgang i 2023 er hovedsakelig knyttet til reduksjon av den langsiktige delen av estimatet.

NOTE 17 | SKYLDIG SKATTETREKK

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Skattetrekk	69 855	60 499
Påleggstrekk	6	0
Sum skyldig skattetrekk	69 861	60 499

NOTE 18 | SKYLDIG OFFENTLIGE AVGIFTER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Skyldig merverdiavgift og andre avgifter	233 861	68 917
Påløpt arbeidsgiveravgift	32 713	25 056
Sum skyldig offentlige avgifter	266 574	93 973

NOTE 19 | ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2023	31.12.2022
Påløpte kostnader	276 007	22 893
Skyldig lønn	61 901	54 888
Annen kortsiktig gjeld ¹	4 261	2 195
Sum annen kortsiktig gjeld	342 169	79 976

1 Annen kortsiktig gjeld er estimert kortsiktig del av avsetning for T-35-bonus knyttet til sluttavtaler for befal.

NOTE 20 | USIKRE FORPLIKTELSER OG BETINGEDE EIENDELER

I 2001 ble det inngått en kontrakt med NHIndustries om kjøp av maritime helikoptre. Denne kontrakten ble på grunn av langvarig mislighold fra leverandørens side hevet i sin helhet i juni 2022. Forsvarsmateriell har rettet krav om tilbakeføringsoppgjør og erstatning mot leverandøren. Kravene er bestridt, og det er usikkerhet om utfallet av saken. Offentliggjøring av opplysninger om denne tvisten kan forventes å skade virksomhetens stilling, og noteopplysningen er derfor ikke konkretisert ytterligere. NHIndustries har fremmet motkrav knyttet til tvisten nevnt over. Verdien kan ikke estimeres pålitelig.

BILDETEKST BAKSIDE: Forsvarsmateriell har inngått kontrakt med Kongsberg Defence & Aerospace (KDA) om nye NASAMS luftvernssystemer. Anskaffelsen vil styrke Norges kapasitet til å bekjempe luftangrep, og skal erstatte materiell som er donert til Ukraina. Foto: Forsvaret

VI UTRUSTER FORSVARET

Riksrevisjonen

FORSVARSMATERIELL

Org. Nr.: 916075855

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Forsvarsmateriell for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2023. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, virksomhetsregnskap og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 24 904 237 000 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Oppstilling av virksomhetsregnskapet viser driftsinntekter på 5 201 631 000 kroner og driftskostnader på 5 093 109 000 kroner, avgifter og gebyrer direkte til staten er 181 321 000 kroner, og at tilskudd til andre er 193 993 000 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav,
- gir oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen med noter et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2023 og kapitalposter per 31. desember 2023, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten, og
- gir oppstilling av virksomhetsregnskapet med noter et dekkende bilde av virksomhetens resultater for 2023 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2023, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forholdene vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2023. Disse forholdene har vi håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt når det gjelder disse forholdene.

FMA anskaffer nye kampfly gjennom F-35-programmet. Dette er et program for produksjon, vedlikehold og videreutvikling av våpensystemet F-35. Programmet er flernasjonalt og styres av Joint program office (JPO) der Norge og flere andre NATO-land er medlem. JPO er ledet av amerikanske myndigheter og fungerer som kontaktledd mot leverandørene Lockheed Martin (LM) som produserer flyene og Pratt & Whitney (P&W) som produserer motoren.

FMA plikter å stille midler tilgjengelig på bankkonto i USA for å dekke fremtidige leveranser. Framdriften i anskaffelsene har betydning for tidspunkt for fakturering og beløpet som trekkes fra konto. JPO trekker fra denne kontoen basert på faktura fra underleverandørene. Framdriften innvirker derfor også på klassifisering mellom forskudd, varer under tilvirkning og driftskostnad. FMA baserer seg på JPOs kontroller av underleverandører når det gjelder framdrift i prosjektet.

Riksrevisjonen er revisor for FMA og ikke for JPO. Det er begrensninger for hvilken dokumentasjon de enkelte medlemslands revisorer får tilgang til. Vi får derfor ikke tilgang til det samme materialet som vi ville fått ved en ordinær anskaffelse. Vi baserer vår revisjon på kontrollene FMA gjør av dokumentasjonen fra JPO samt at vi gjør egne kontroller av endringer på forskuddskontoen. Etter vår vurdering er det en hensiktsmessig innretning gitt den dokumentasjonen som er gjort tilgjengelig for oss. Forholdet har ikke betydning for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for informasjonen i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskomentarar (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide årsregnskapet som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om*

Riksrevisjonens virksomhet og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av internkontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer overordnede departementet om funn og svakheter.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelserevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapsoppstillingene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

6. Juni 2024

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Line Andreassen
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.